

Иван Суслов 7X

Мария Иван

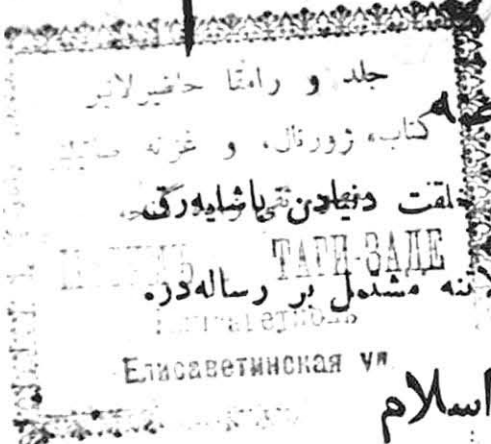
2
T-17

مختصر

تاریخ اسلام

1917

27

تاریخ اسلام

مکاتب و مدارسده تعلیم اولوق اوزره عندالمعوم حسن توجهه
نایل اولدیفندن دهاده تکمیل و تصحیح اولنمش بر صورتده
دوردنجی دفعه اولارق طبع اولندی.

دوردنجی طبع

مؤلفی: آخوند یوسف طالب زاده

Ф. АХУНДОВ
Азербайжан Респуб.
Ушуми Китабхан.
Инд. № 2046

قیمتی ۱ منات ۲۰ قپک

تاریخ هجری ۱۳۳۵ ☀ ۱۱۹۷ تاریخ میلادی

1917

اوروج اوف قارداشلارینک ایلیقتریق مطبعه سنده طبع اولندی.

اخطار

بو حاله دك تاريخ انبيا وخصوصاً تاريخ اسلامه دائر مکتب شاگردلرنگ اوخومقنه قافقاسيهده تالیف اولنمش مناسب بر کتابچه بولمادیغندن دائه خیالمده جولان ایتمگده ایدیکه بعض موهماتدن عاری بوبارهده بر کتابچه تالیف ایدیم. او کما سببده تحصیل علوم ایدن طلبه لر مزه بر خدمت عاجزان اوله رق بو کتابچه ننگ تالیفنه موفق اولدیم. و ممکن قدر نجه معتبر تاریخ کتابلرندن اخذاً اطفالک ذهنلرنی مشوش ایتمین مطالبی بو کتابچهده درج ایتمگه سعی ایدیم و بو کتابچه ننگ ترتیبی با کوده معلملر اجتماعک ترتیب و بر دیگلی مرام نامه ایله تطبیقه چالشدیم و اونو ایکی حصه یه تقسیم ایدیم (۱) حصه شاملدر خلقت دنیادن حضرت خاتم الانبا علیه السلام ک وفاتنه جن واقع اولان احوالاته و مذکور احوالات دخی مرامنامه یه مطابق حصه یه تقسیم اولندی.

اولنجی حصه احتیاط صنفی شاگردلرینه مخصوص اولدیغی ایچون معلم جنابلری مذکور احوالاتک مالنی خارجدن اطفاله تعلیم ایتملودرلر. (۲) نجی حصه دن باشلهرق ممکن ایسه کتاب یوزندن او قودوب بعض بیانات و توضیحاتده بولنمق ایجاب ایدر و هر بر احوالاتده اونک مال و نتایجنه دائر شرح و بیاناتیله شاگردلرک ذهننی اصول تدریسه موافق تشریح ایتمک البته معلملرک کندی وظیفه لر ننددر.

آخوندیوسف طالب زاده.

دنیانک یارانماسی

ازلده یالکز الله تعالی وار ایدی . الله دن باشقه بر شیئی بوق ایدی الله تعالی یر گیزلین خزینه ایدی ایستدی اوزینی یلدبرسون تا خلا بق اوندن منفعت گوتورسون اوزون بر مدت ایچره گو گلری برلری گو کرتی شیئلری (باتاتی) حشراتنی و جمیع حیواناتنی یاراتدی. آخرده انسان نو عنندنده یاراتماق ایستدی.

حضرت آدم علیه السلام

الله تعالی بو گوردیکمز دنیانی یاراتدی. صکره انسان نو عنندن اولجه آدم علیه السلامی توپراقدن خلق ایددی. و جمیع مخلوقاتنه حضرت آدمه تابع اولماغی امر ایددی. هاموسی قبول ایدیلر . آنجا ق ابلیس تکبرک ایدوب « من اوددان یارانمشم، او توپراقدن، من اوندن آرتیغم » دیوب حضرت آدمه تابع اولماق ایستمدی . الله تعالی ده اوز رحمت در گاهندن قولادی ابلیسده او وقتدن انسانیه دشمن اولدی و انسانلاری هر وقت آلداتماغه سوز و بردی.

حضرت حوانک یارانماسی

الله تعالی حضرت آدمه عقل و فراست و بردی . دانشیق و نطق ایله اونو باشقه حیوانلاردن آیردی هر بر شینگ آدلارینی او کما او گرتدی و اونو بهشته ساکن ایددی حضرت آدم بهشته آسوده باشاوردی آنجق یالکز اولدیغی ایچون بر بولداشه احتیاجی وار ایدی. او کما گوره حوانیده آدمه بولداش یاراتدی و هر ایکسی اوراده آسوده باشا یوب اللهم شکرینی یرینه بتوردیلر .

حضرت آدم ایله حوانک جنتدن چخماغی

حضرت آدم و حوا هر ایکسی جنتده اولوردیلر و هر جور نعمت اونلار ایچون حاضر ایدی.

ویردی شیت علیہ السلام حضرت آدمک اولادی ایچنده اڭ گوزل، اطاعتلو و صالح پرشخص ایدی. حضرت آدم جمیع اولادندن اونی آرتق سووردی. آدمک وفاتندن سو گره پیغمبرلک ده شیت علیہ السلامه تاپشیریلدی. الله تعالی طرفندن اوڭا اللی صحف گوندریلدی. اولادی عابد و صالح بر قوم اولوب الله شریک و یرمز ایدیلر. حضرت شیت قارداشی قابل و اونڭ اولاديله قلعج چکوب دعوا ایتمشدر. آدم اولادندن قلعجيله اولنجی دعوا ایدن حضرت شیت اولمشدر.

﴿ حضرت ادریس ﴾

حضرت شیتک وفاتندن بر مدت صگره بشنجی بطن اولادندن حضرت ادریسه پیغمبرلک و یریلدی. و اوتوز صحف گوندریلدی. حضرت ادریس اوز قومنه یازی و تیکیش کبی بر چوق شینلر او گرتدی. حتی پول و سگه وورماغی و نجوم علمنی اونلاره او گره دن حضرت ادریس اولدی. اوڭا گوره قومی حضرت ادریسی چوق سووردیلر. حضرت ادریسک وفاتندن سو گره قومی همیشه اونی یاده سالمق ایچون ابولرنده اونڭ شکلینی قویور دیلر. گیت گیده اوصورتلره ستایش ایتمگله بت پرستلک بناسی باشلانندی. الله تعالی به عیادت ایتمک عوضنده بتلره ستایش ایتدیلر. اوڭا گوره تازه پیغمبر گوندریلمک لازم گوروندی الله تعالی حضرت نوحی پیغمبر گوندردی.

﴿ ایکنجی حصه ﴾

﴿ حضرت نوح ﴾

حضرت آدمک اولادی حق بولدن چیقوب بت پرست و آتش پرستلگه باشلا دیکده الله تعالی اونلاره نوح علیہ السلامی پیغمبر گوندردی. نوح علیہ السلام حضرت ادریسک اوچنجی بطن اولادندن در. اللی باشنده پیغمبرلگه یتشوبدر. اولوالعزم پیغمبرلرک اولنجی سی در که اوزیندن اولکی پیغمبرلرک شریعتنه تابع اولمامشدر. حضرت نوح قومی نه قدر حق بوله دعوت ایتدیسه

الله تعالی اونلاره امر ایتدیکه هر میوه دن ایستورار یسونلر آنجاق اوزوم، بابوغدا آغاچنه یا ورق دوشماسونلر. شیطان اونلاری بهشتدن چخارتق ایستدی و بر حیلله ایله گلوب اولجه حضرت حوایی و صگره حضرت آدمه نهی اولمش میوه دن ییدیرندی. آدم و حوا الله تعالی نڭ امریندن چیقدیقلری ایچون، جتدن چقاریلدیلر عربستان یرنده ساکن اولدیلر.

﴿ آدم اولادی ﴾

حضرت آدم ایله حوا اوزال زحمتلریله دولانور ایدیلر. هر ایلمه اونلارک ایکی اولادی اولوردی. بری اوغلان، بری فیز. حضرت آدمک نسلی چوخالمغه باشلادی. الله تعالی آدمی اونلاره پیغمبر ایتدی و اوڭا اون صحف گوندردی. حضرت آدم اللهم وارلغنی و برلیکنی و باشقه امرلرنی اولادینه او گره دیردی. حضرت آدمک بیوک اوغلانلارندن بریسی هابل و بریسی قابل ایدی.

﴿ هابل و قابل ﴾

حضرت آدم هابلی چوخ سووردی قابل قورخدیکه آتاسندن صگره رئیسک کوچک قارداشی هابله تاپشیریلسون. اونڭ ایچون قارداشی اولدورمک فکرینه دوشدی بر کون هابلی یاتمش گوروب باشنه بر بیوک داش سالوب، تولدردی. دنیا یوزینده اولنجی قان توکن شخص قابل اولمشدر حضرت آدم بو احوالاتی ییلوب چوق آغلادی و قابله نفرین ایلدی. قابل بشیمان اولدیسه ده گنه آتاسنڭ یاننده دیانه ییلمه دی و اولاديله برابر کوچوب یمن صحرا سنه گیتدی. و اوراده گیت کیده الله تعالی نی یاددن چخاروب آتش پرست اولدیلر. آتش پرستلگک بناسیده قابل و اونڭ اولادندن قالمشدر.

﴿ حضرت شیت ﴾

هابلک وفاتندن صگره الله تعالی حضرت آدمه شیت علیہ السلامی اولاد

حضرت نوحك اولادى

نوح عليه السلامك اولادى آرتوب دنيانك بر چوق يرلرينه يابلدیلر گيت گيده حضرت نوحك شريعتنى يادلارندن چىخاروب آغاجدان داشدن قايرديقلرى بىلره ستايش ايتمگه باشلاديلر. بوسره ده فرات چاينك ياخونلغنده بابل شهرى ودجله نهرينك کنارينده نينوا شهرى بنا اولنمش ايدى. بابلسده نبط قومی، نينواده آتورى درلنى حکم سوربردى. بو ايکى مملکت اهلنك آراسنده هميشه دعوا اولوب نوبت ايله بربرينه غلبه ايدرلردى. بر وقتده بابلسده کلدانى طائفهسى قوتانوب نبط قومنك علوم و معارفنه مالک اولديلر. بونلارک آراسنده صائبي مذهبى انتشار تاپماقله يلدزلره ستايش ايدرلرايدى. الله تعالى اونلارى هدايت ايتمک ايجون حضرت ابراهيمى يغمبر گوندردى

عاد و ثمود قومی

عاد و ثمود ايکى شخص اولمشلر که حضرت نوحك سام اولغنك نسلندىلر. عاد قومی اوز بابالارى اولان عادك اسميله آدلانديقلرى کيى ثمود قومی دخى بابالارى اولان ثمودك آدياه آدلانمشلر. عاد طائفهسى عربستان يرنده يمن وحضر موت چيترنده ساکن ايدیلر. ثمود قومی ايسه حجاز ولايتنك شمال طرفنده ساکن اولمشديلر هر ايکى طائفه مدنيتيه يتيشوب خيلى ترقى ايتمشديلر. عاد قومی معمارلرده آرتق ايلرو گيدوب گوزل بنالر تیکوب صو بندلر بنا ايتمشديلر. حتى عاد قومی آراسنده شداد کيى شخصلر حکومت ايتديگى وقت بنا ايتديگى عانى عمارتار و گوزل باغلارى بهشت آدلانمشدر. ثمود قومی ايسه قبارک ايجنده گوزل نقشه لريله بنا ايتديکلرى ايولارى و اونلاردن قالما ساير اثرلرى انسانى حيرته ساليور. و اوزمانده اونلارک نه درجه ده ترقى ايتمه لرینی گوستريور. عاد و ثمود قومی بر بونجه ترقى ايتمه لريله برابر الله تعالى نك نعمتلرينه شکر ايتميوب الله عاصى اولديلار. فسق و فجوره باشلاديلر الله تعالى دخى اونلارى هدايت

فائده ويرميوب چوق آز کيمسه اوگما ايمان گتوردى. ايمان ايدنلر: اوج اولغى حام، سام. و يافت و اونلارک زوجه لرى و برنيچه دخى باشقه شخصلر ايدى. ايمان ايتمیلر عذابه مستحق اولديلر حضرت نوح ده طوفان علامتى ييلديگى ايجون بر گمی ترتيب ويردى و ايمانه گنلنلرى و اونلاره لازم اولان حيوانلاردن برحفت او گيده ساکن ايتدى. قرخ گون گيجه گوندوز ياغيش ياغدى، اوجا داغلاردن قار اريوب صولارداشماغه باشلايدى. گمی صويک اوزرينه قالخدى. صو اونلارک يرلرنک هاموسنى باسوب حتى اوجا داغلارک باشندن آشى. ايمانه گنلنلرک هاموسى غرق اولديلر. حتى نوحك (بام) آدلو اولغى ايمان گتورميوب اوده غرق اولدى. بر مدتدن صو گره صولار چکيلمگه باشلايدى حضرت نوحك گمبسى آلتى آى صويک يوزينده قالديقدنصگره جودى) داغنک اوزرينده قرار دوتدى ايمانه گنلنر سلامت قوتادوب اللهك شکرينى يرينه يتوردیلر و حضرت نوح دوققوز يوز اللى سنه عمر ايتديگدن صو گره وفات ايتدى.

قوملر و ديبلر

حضرت نوحك حام، سام و يافت اوغلانلارنك نسللى چوخالديقجه جودى داغنك ديينده قرار دوتمیوب اطرافه يابلمغه باشلاديلر. آخرده گيت گيده بيوك قيله لر اولوب آسيا و آفريقا چيترنه يابلدیلر. و آرالرنده جور به جور ديبلر عمله گلوب، قوملر تشکيل اولدى. بو وجهله سام عربك، يافت ترکك حام دخى سودان اهلنك باباسى اولمشدر. اونلارک آراسنده نجوم علمى و معمارلق کيى صنعتلر آرتق ترقى ايتمش ايدى. نيجه که بو زماندن قالمش اثرلر ندينده معلوم اولور که بيوك شهرلر و حکومتلر تاسيس قيلمشدلر، حضرت نوحك اولادنك نسللى بونجه آرتمقنه گوره اوگما ايکنجى آدم (ابوالبشر) دخى ديلور.

(آغى رآرات داغ دخى ديلور.)

ایتمک ایچون اولجه عاد قومنه هود علیه السلامی و صکره نمود قومنه صالح علیه السلامی پیغمبر گوندردی.

﴿ هود و صالح علیهما السلام ﴾

هود علیه السلام ده نو حک سام اوغلیک نسلندندر. حضرت نوحدن صکره مین ایل کیچدی که هیچ بر پیغمبر کلمه شیدی او کتا گوره عاد قومی حق یولدن چقبوب طغیان ایتمشدیلر. الله تعالی اونلاری هدایت ایتمک ایچون حضرت هودی اونلاره پیغمبر گوندردی. حضرت هود اللی ایل اونلاری حق یوله دعوت ایتمیسه ده چوق آز کیسه او کتا ایمان گتوردی. عاد قومی اوز طغیانلارنده اصرار ایتمدیگلی ایچون الله تعالی اونلاره عذاب گوندردی. اوچ ایل اونلارک برلارنده یاغش یاغمدی قور اقلقدن صوبندارنده صولاری قورتاروب اوزاری و حیوانلری هلاکت مقامنه یتشدیلر حضرت هود اوز تابملریله اونلارک آراسندن چقبوب گیتدیله صکره بدی کیجه وسکنز کون شدتلی کولکلر اسوب فورطنه لر قوبدی او قوم فورطنه لرنگ ایچنده اوزاری و حیوانلاری هلاک اولدیله یوزاللی ایل بو حادثه دن صکره نمود قومی ده طغیان ایتمدیگلی ایچون الله تعالی حضرت صالحی نمود قومنه پیغمبر گوندردی. حضرت صالحده سام اولادندن اولوب نه قدر اوز قومی دعوت ایتمیسه ده او کتاده چوق آز ایمان گتوردیلر. حضرت صالحه چوق اذیت و بریردیله حتی او حضرتی اولدورمک فکرینه دوشمشدیله. او حضرتک دوه سنی یاننده سودامر بالاسی اولدیغی حالده اولدوردیلر. الله تعالی اونلارک طغیانته گوره عذاب گوندروب اونلاریده هلاک ایتمدی.

﴿ حضرت ابراهیم ﴾

طوفاندن (۱۰۸۱) سنه صکره حضرت ابراهیم باباستانک شرق جهتمده، دجه ایله فرات نهرلری آراسنده دنیا به گلمشدر. کلدانستان اهلندن آذرک اوغدیله. او وقتلرده بابلده ساکن اولان کلدانلری یلدره ستایش ایتمدیله

بابلده نمرود بن کوش حکمداری اولان نمرودک بتلره ستایش ایتمدیگلینی گوروب: اوشاق حالنده ایکن اوز قومنگ باطل بر دینده اولدیقلارینی اعتقاد ایتمدی. و دائما اونلارک بتلرینه اهانت ایتمدی. الله تعالی حضرت ابراهیمی اونلاره پیغمبر گوندروب و اون صحف دخی او کتا نازل ایتمدی. و حضرت ابراهیم اونلاری نه قدر ایمانه دعوت ایتمیسه چوخ آز آدم او کتا ایمان گتوردیلر. بر کون حضرت ابراهیم اونلارک بتخانه لر نه کیروب کوچک بتلرک هاموسنی قیروب یالکیز یوک بته دگمدی والنده کی قیردیغی آلتیده یوک بته چیگنندن آسدی. او یله که مشر کلر بو احوال دن خبردوتدیله، نمروده خبر و یردیله. نمرود حضرت ابراهیمی چاغروب دیدی: «یا ابراهیم سنی ایتمش سن بواشی؟» ابراهیم علیه السلام جواب و یردی: «بلکه بیو گلری ایتمدی، صوروشک اگر جواب و یرمکه قدرتی و ارایسه دیسون.» نمرود دیدی: «یا ابراهیم، سن ییلور سنکه بزیم بتلر مزدان شمازلار!» حضرت ابراهیم دیدی: «بر شیتیکه دانشه ییلمیور و اوزینه یتیشن ضرری اوزندن گوتوره ییلمیور، بس سزاو کتا نه ایچون ستایش ایتمدی سکره؟» نمرود جوابندن عاجز قالوب او حضرتی اوده آتمغه امر ایتمدی. حضرت ابراهیم اوده آتیلدیغی حالده اللهک حکمتیله اوددان نجات تاپدی.

﴿ حضرت ابراهیمک هجرتی ﴾

بت پرستلر حضرت ابراهیمک حکمت آمیز سوزلرینه واللهک حکمتیله اوددان نجات تاپمقنه قولاق آسمادیلر و او حضرتک حقنده ظلم و اذیتلرینی گیت گیده آرتدیله او کتا گوره او حضرت اوراده قاله ییلمیوب اوز آناسی و زوجه سی ساره و عموسنی اوغلی لوط ایله بابلدن چیخوب کنعان طرفنده (سوریه قطعه سنه) گیتدی و حران یرینده آناسی وفات ایتمکله برمدت اوراده قالدی. صکره کنعان صحرا سنه حبرونه گلدی. اوراده ده قحط و فلاوا مق

سببە مصرە گىتىدى. مصرىڭ پادىشاھى فرعون حضرت سارەبە ھاجر آدلو بر كىنىز باغشلادى. اورادن حضرت ابراهيم فلسطينە گىلدى. اورادە مال قارالرى چوخالەق سببە موسى اوغلى ايله اونىڭ چوبانلارنىڭ آراسىندە چوق وقت منازعە عملە گىلدى. اوسىبە گورە كىنغان صحرا سىنى لوط ايله بولشدىلەر واورادە ساكن اولدىلەر. لوط اوز قومىنى يىغىپ اولدى. لوطنىڭ قومى آراسىندە بدعملەر. شايع اولدىنى ايجون الله تعالى اونلارە عذاب گوندىرى واولارنىڭ يىنى صوباسوب (لوط گولى) آدله بىر گول عملە گىلدى.

حضرت اسماعيل واسحاقك تولدى

كەبەنىڭ بناسى

حضرت ابراهيم ۷۰ سنندە ايدى سارەدن اولادى اولامش ايدى. سارە اوز كىنىزى ھاجرى حضرت ابراهيمە وىردى. او حضرتنىڭ ھاجردن اسماعيل آدلو براوغلى اولدى. حضرت اسماعيل ۳۳ ياشىندە ايكن حضرت سارەنىڭ دە اسحاق آدلو براوغلى اولدى. حضرت اسحاقك تولدىن بىراىل كىچىش حضرت ابراهيم ھرايكى اوغلىنى ختە ايدى او وقتىن حضرت ابراهيم اولادى آرا سىندە ختە ايتىمىن رسم اولدى. سارەنىڭ اولادى اولاندىن كىرە، حضرت اسماعيل واونىڭ آناسى ھاجرا يەرقابت ايتدى. حضرت ابراهيم اللھك امرىلە ايمىدىكى مەكە شەرنىڭ يىرنە بىر عبادتخانىە بنايتىمك ايجون اوغلى اسماعيل و عورتى ھاجر ايله ھجازە گىتىلەر اورادە حضرت اسماعيل ايله بىر بىرە كەبە يىونى بنايتىلەر بىر قوبودخى قازىدىلەر و او قوبوبە «زمزم» قوبوسى دىلور و كەبەدە حضرت ابراهيمك دوران يىرنە (مقام ابراهيم) دىلور حضرت ابراهيم كەبە يىونى بنا ايدوب اوغلى اسماعيل و عورتى ھاجرى او يىتە پرستار قوبىدى و دعا ايتدىكە: «خدايا من اوز اولادىمىن بىرنى اوتىز و علفىز يردە سنىڭ بىتىك ياتىدە بوراقوب ساكن ايدىرم. بو بىتىك شرافتى آرتور و منىم اولادىمىن بورادە بىر يىغىپ قرار و بىر گىلن كە خلقى حق بولە دعوت ايتسون». حضرت

ابراهيم بودعالرى ايدوب قايتدى واللھك امرىلە ھىر بىر دە خلقى كەبە مەظھنىڭ زىبارتە ھىجە گىتمەكە دعوت ايدىردى.

حضرت اسماعيلك پىغىمبارلىقى

حضرت اسماعيل آناسى ھاجر ايله كەبە يىونى پرستارلىق ايدىردىلەر مەبىشتىرى تىك ايجور ايدى اطرافىندە اولان جىرھەم قىلەسى، ھىوانلارە صو آختارمق يوايله «زمزم» قوبوسىنى تاپدىلەر. و حضرت اسماعيل ايله شرط ايدىلەر كە حضرت اسماعيل اونلارە صو و بىرسون و اونلار صوبىك عوضىدە حضرت اسماعيلە سودو بىرسونلر. كىت گىدە بونلارنىڭ غىلا قەسى آرتوب حضرت اسماعيل جىرھەم قىلەسىدىن بىر قىز آلدى و اوندان ۱۲ اولادى اولدى حضرت اسماعيل آخىردە يىمن قىلەلارنە و جزىرە العربىك شام جەتارنىدە ساكن اولان عمالقه قومىنە مەبوت اولدى. اولادى چوخالوب جزىرە العربىك ھىر طرفىدە داغادىلەر ھىر بىر دە غالب اولدىلەر و عمانقە قومىنى داغىتىدىلەر. و حضرت اسماعيل اوزى عربلر آراسىندە ياشايدىنى ايجون اولادى دە ھاموسى عرب لىساقىدە ايدىلەر او كىنا گورە اصل عربلەر «عرب غاربە» دىيلىدىكى كىبى. حضرت اسماعيل اولادىن دە «عرب مەستەربە» دىيولدى و يىغىپ مەز مەنوب اولدىنى قىرىش قىلەسىدە حضرت اسماعيل اولادىن «عرب مەستەربە» دىندەر.

حضرت ابراهيمك قىربان كىمىگە

حضرت ابراهيمك زىمانىدە بىر پىستىر آراسىندە رەم اولدىنى اوزرە بىلارنىڭ قباغىندە اوز اولادىلارنى قىربان كىرايدىلەر الله تعالى اوز ھىكمتى اوزرە خىلايقە بو ايشىك قباختىنى آ كىلاتمق ايجون حضرت ابراهيم اوز اوغلى (اسماعيل ياسحاقى) الله يولنىدە قىربان كىمە سىنە امر اولدى حضرت ابراهيم دىنى اوغلىنى

* انور اتىدە صراۋە تىكر اولنا ھىق در. قرآن عظيم اشادە آشكار بىوان اولنىدۇ بىدر آ نىچاق اسلام غىلەلەرنىڭ چوقىسى حضرت اسماعيل و بىھىسى حضرت اسماعيل قىربان كىمىگە نە اتىفاد ايتەشلىر .

گوتوروب «مینا» داغنگ اوزرینه چیقدی اوغلینی یره یقوب یوزینی توپراغه قویدی و ایستدی کسون. الله امریله داغنگ یوقاریسندن نه زبر قوچ گوروب حضرت ابراهیم اوز اوغلی نی بوراقوب قوچی کسدی. والله شکرینی یرینه یتوردی. الله تعالی بو وسیله ایله بت پرستلره آکلان دیکه عالمک حقیقی معبودی اولان الله تعالی نك یولنده قربان کسبله بیلمدیکی حالدده داشدن، آغا جیدن یونولمش بتلرک قباقدنه انسانلاری قربان کسمک اولارمی؟ و حضرت ابراهیمه دخی الله نسبتا اولان صداقتنه گوره (خلیل الله) لقبی و یریلدی.

حضرت اسحاق علیه السلام

حضرت اسحاق آتا و آناسنگ یاننده فلسطینده قالمش ایدی حضرت ابراهیم ۱۸۰ یاشنده وفات ایدند نصکره اوغلی حضرت اسحاق اونک مال و دولتنه صاحب اولوب (بئرسبع) یرنده سا کن اولمش و صکره قحط و آجلق سینه اورادن (جراره) گیتمش و اوراده مال و حیواناتی چوقاندیغندن (بئرسبع)ه قایتمشدر. حضرت اسحاق عموسی (توبیل)ک قیزی رفقایه تزویج ایتمشدر. و اونی چوق مال و دولت ایله کنعانه گتورمشدر. اوندن ا کیز تائی ایکی اوغلی اولمش بریسی عبص و او بریسی یعقوبدر. حضرت اسحاقک قوجه لقتده گوزلری نوردن قالمش ایدی. اوز ندن صکره پیغمبرک اوغلی عبصه بئشمک باره سنده ایستبوردی عبصک حقتده دعا ایلسون. آ ناسی رفقا یعقوبی چوق سودیگندن ایشی بر جوره سالدیکه حضرت اسحاقک دعاسی یعقوبک باره سنده اولدی عبص عموسی حضرت اسماعیلک قیزینی آلدی. اولادی چوقالیدی. دمشق و شام طرفنه مالک اولدیلر. حضرت اسحاق بوز ایگرمی یاشنده وفات ایدوب خلیل الرحمن قصه سنده باسی ایله والده سنک بولندی محلدده دفن اولندی .

(۰) بئرسبع بدی قوبو دیمگدر او برده قوبی اولدیفی ایچون اورانک آدی (بئرسبع) قالمشدر .

حضرت ایوب

حضرت ایوب عبصک اولادندن اولوب میلاد عیسادن ۱۹۴ سنه مقدم تولد ایتمشدر. فلسطینک جنوب طرفنده جزیره العرب حدودنده اولمشدر قومنی نه قدر حق بوله دعوت ایتمش سده آنجا ق بدی نفر او حضرتنه ایمان گتورمشدر. بر چوق حیوانات و املا که مالک ایدی. اون اوغلی دخی وار ایدی. بر حادنه اوزره اوغلانلاری وفات ایتمش و کیت گیده مال و املا کی لندن چیقوب تلف اولمشدر. اوز یسده بیوک بر ناخوشافه مینا اولمشدر که قوردلر اونک بدننی یمکه باشلامشلا . بونیلن بویله صبر ایدوب نه الله تعالی به شکر ایدردی. آخرده ۷۰ یاشنده ایکن الله تعالی او نا اولکنندنه زیاده مال و دولت عطا ایلدی. حضرت ایوب یتمش سنه دخی خوشقیله گذران کیچر وب ۱۴۰ یاشنده او حضرت وفات ایدی .

اوچنجی حصه

حضرت یعقوب

حضرت اسحاقدن صکره اوغلی یعقوب پیغمبرلکه یتشدی آتاسنگ وصیتنه گوره دایسی (لابان)ک قیزینی آلماق ایچون حرانه گیتدی. دایسنگ کوچک قیزی رحیله بی ایستدی (لابان) بدی ایل خدمت ایدر ایسه رحیله بی ویره جگنی و عدا یتدی. یعقوب علیه السلام بو خدمتی ا کمال ایتدیگنده (لابان) بیوک قیز دورر کن کوچکی و بر مک عادت اولما دیغنی بهانه گتوردی و حضرت یعقوبه بیوک قیزی لیبی و بردی. حضرت یعقوب کوچک قیزی بگمش اولدیغندن، او وقتک شریعتنجه اونی دخی آلماق ایچون بدی ایل داها خدمت ایتمسى شرطنی عمله کتوروب رحیله بی ده آلدی ، صکره حضرت یعقوب اهل و عیالی وقائن آتاسندن آلدینی سوری و اموالی جمع ایدوب کنعانه قایتدی. او حضرتک عورتلری ایله جاریه لر نندن اون ایکی نفر اولادی اولدی.

رحيله دن اولان آنجاق يوسف ايله بنيامين ايدى حضرت يعقوب رحيله بي زياده سوديگى كى اونك كوچك اوغلى حضرت يوسفه جميع اولادندن آرتق سوووردى. حضرت يعقوبك ذريه لرى چو غالمغه باشلادى. او حضرتك لقبى اسرائيل (عبدالله ديمكدر) اولديغى ايچون اولادنه ده بنى اسرائيل ديو ايردى

حضرت يوسف

حضرت يوسف حضرت يعقوبك (رحيله) زوجنه سندن حرا نده تولد ايتمشدر حضرت يعقوب اولادى آراسنده يوسفى هاموسندن آرتق سووديگى ايچون يوسفه قارداشلارى حسد ايديرديلر. حضرت يوسف بير كيجه رۇياسنده گورديكه: بر كون، بر آى، و ۱۱ يلديز او كئا تعظيم ايديرلر. بو يوخوسنى آتاسنه نقل ايتديكده حضرت يعقوب يوسفه تاپشورديكه بو يوخونى قارداشلارينه سويلمسون و ديديكه «گون منم، آى آنكدر. و اون بريدن قاراشلار كدر، سن بيوك بر منصبه يتشه جگسن و بز سكا تعظيم ايدم جگزه» بو سوزلرى قارداشلارى، ايشيدوب دها زياده حضرت يوسفه حسد ايتديلر. و اونى هلاك ايتمك قصدينه دوشديلر. بر كون يوسفى صحرايه آبارمق ايچوق آتاسندن اذن ايسته ديلر. حضرت يعقوب «يوسفى قورقورم دقتسزلك ايدوب قورده يدبررسكزه» ديه اذن و برمك ابستمى ايسه ده آرتق اصرار ايله حضرت يوسفى آتاسندن آلديلر. صحرايه چيقديقلارينده يوسفى بر قوبويه آتديلر. و كوملگنى بر قوزى قانته بولاشديرديلر. آغلايه، آغلايه ايلرينه قايدوب آتالارنك آغزندن آلديقلى وجهله «يوسفى قورد ييدى، بوده قانلى كوملگى در» ديديلر.

حضرت يوسفك نجاتى وزندانه سالتمقى

حضرت يوسف قوبوده ايكن مصره گيدن بر كاروان كلدى. صو چكمك ايچون قوبويه دالو سالديلر. حضرت يوسف دلوك اوزرنده اكلشوب قوبودن

چيقدى. كاروان اهلى يوسفك حسن جمالنى گوروب حيران قالديلر، قارداشلارى حضرت يوسفك قوبودن چيقماغندن خبر دوتوب اونى قول آدينه بر نچه قاره بوله كاروان اهانه سانديلر. اونلارده يوسفى ساتمق قصديله مصره گتورديلر. او وقتلر مصرده «هيكسوس» دىنيلن عربلر حكومت ايتمكده ايديلر. مصر حكمدارلرينه فرعون دىلور. فرعونك وزبرى كه عزيز مصر ديلمگله مشهوردر يوسفى ساتون آلدى. يوسف هنوز اون سكر ياشلرنده ايدى. وزيرك اولادى اولماديفندن حضرت يوسفه چوق محبت ايديردى. برمدتد نصكره حضرت يوسفك هيچ بر گناهي اولماديفنى حالده زوجسى زليخانك تهمتى ايله زندانه سالندى. بو وقتلارده فرعونك قوللوقچى لاريندن ايكي نفر شخص زندانه سالتمقله حضرت يوسف ايله الفت ايتديلر. بونلارك هر بريسى زندانده بر يوخى گوروب حضرت يوسفه نقل ايلديلر. اونلارك بريسى فرعونك شرابچيسى و بر يسيده چور كچيسى ايدى؛ شرابچى ديديكه: «من يوخومده گوردم كه فرعونك باغندن اوچ سالخوم اوزوم دروب كسه يه سيخوب فرعونه و يرديم ايچدى.» حضرت يوسف ديدى: «سن گنه اوچ گونه دل زنداندا چيقوب فرعونه شرابچى اولاجقسن. چور كچى ديدى: «من يوخومده گوردم كه طبقده باشمده اوچ چورك كوتور مشم قوشلار گلوب اونى يورلر.» حضرت يوسف او كئا ديديكه «اوچ گونه دل سنى دار آغچه آسارلار و قوشلار گلوب سنك بينگى ييرلر» و اوچ گونه د كده حضرت يوسفك سويلديكلى برينه يتيشدى.

حضرت يوسفك عزيز مصر اولمقى

شرابچى فرعونك قوللوقينده ايدى. برمدتد نصكره فرعون غريب بر رۇيا گوردى. گورديكه دريادن اولجه يدى كوك اينك چيقدى و دالنجه يدى ضعيف اينك چيقوب اونلارى اوتدى و گنه يدى كوك سنبل

چيقوب دالنجە يەدى قورى سنبەل چىقىدى و اونىلارى تەلف ايتىدى . اشبو روياسنى تەبىر ايدە جك بر كىمەسە بولنمادى . حضرت يوسف شرابچىنىك يادىنە دوشوب فرعونە عرض ايتىدى . حضرت يوسفى زنداندىن چىقاروب فرعونك حضورىنە گتوردىلەر . حضرت يوسف فرعونك يوقوسنى بويە تەبىر ايتدىكە : يەدى ايل اولجە بوللق اولاجقدر و صگرە يەدى ايل آجاق اولاجقدر و بوللق ايللارنە گر كدر چوقلى تاخيل ا كوب آجلق ايللرى ايچون ذخيره ايتمك . فرعون بو تەبىردن چوخ خوشلاندى و حضرت يوسفە زيادە احترام ايتىدى . فرعون حضرت يوسفك تدبير عقل و فراستندن آرتىق خوشلاندى . او وقتلردە فرعونك وزيرى ئولمىكە حضرت يوسفى اوزىنە وزير ايتىدى . اولكى وزيرك زوجهسى زليخانىدە او كئا تزويج ايلدى . حضرت يوسفك زليخادن ايكى اوغلى و بر قىزى اولدى . حقيقتە مصر دە يەدى ايل چوق بوللق و بر كت اولدى . بوللق ايللارنە حضرت يوسفك تدبيرى ايله كىلتلە تاخلى جمع اولدى صگرە يەدى سنە آجلق ايللرى باشلاندى . هر يردن ذخيره آلمق ايچون مصرە گلوردىلەر .

حضرت يوسفك قارداشلاريله گوروشمى

يوسف عليه السلام غائب اولدىقدە نصو گره حضرت يعقوب دائما آغلامقدن گوزارى نورسز اولمشدى . و حضرت يوسفك محبتنى ك كوچك اوغلىنى بنيامينه سالمقە اونگە تسلى تاپوردى «شام» اطرافندە دخى آجلق باشلاندىغندن يعقوب عليه السلامك اولادى ، آتالارىنك امريله ذخيره آلماق ايچون مصرە گىلدىلەر . حضرت يوسف قارداشلارنى تانىدى ، اما قارداشلارى حضرت يوسفنى تانىمادىلەر . حضرت يوسف قارداشلارنك آراسندە بنيامىنى گورمىوب ، بردها گىلىلارنە كوچك قارداشلارى بنيامىنە گتورمزلر ايسە بونلارە ذخيره و بر بەمبە جگنى بيان ايلدى . ايكنجى گىلىلارنە بنيامىنە اوزلريله

برابر مصرە گتوردىلەر . حضرت يوسف بوسفر بنيامىنى پادشاهاق اولجى اوغورلغندە متهم ايتمىكە مصر دە ساخلامدى . قارداشلارى نەقدەر يالواردىلەر ايسە و يرمىدى . احوالاتى گلوب آتالارىنە خبر و بردىلەر . يعقوب عليه السلام صبر ايلەدى و اوغلا نلارنى تكارار مصرە گوندردى . حضرت يوسف بوسفر اوزىنى قارداشلارنى بىلدىردى . قارداشلارى حضرت يوسفدن چوخ خىجالت چىكىلەر و ايلدىكلرى بىس عملردن بشيمان اولدىلەر ، حضرت يوسف اونلار ك اگناهلارنى باغشلىوب آتالارىلە هاموسى مصرە كوچمىكلرنى اشاره ايتدى و اوز كوملىگنى دە آتاسنە گوندردى . يعقوب عليه السلام چوق شاد اولوب اوغلىدن گىلان كوملىگى بوزىنە و گوزىنە سورتدى صگرە اهل و عبالى ايله مصرە كوچدى . حضرت يوسف آتاسنى استىقبال ايدوب ايسنگلو آتا و اوغول شادقلا رندن آغلا دىلەر مصر دە فرعون طرفندن اونلار ايچون بر ويرىلوب اورادە ساكن اولدىلەر (۲۴۶۲-سنە هجرتدن مەقدم) . حضرت يعقوب مصر دە اوغلا نلاريله برابر اون يەدى سنە دها عىر سوردى ، وفات ايتدىگدە وصيتنە گورە كنعانە گوندرىلوب بابالارنك قبرستاندە آتاسى ياتندە دفن اولدى . يوسف عليه السلام دخى آتاسندن ۵۶ سنە صگرە بوز اون ياشندە ايكن آخرتە رحلت ايتدى . قديمە مصر دە عادت اولدىقى اوزرە اونك بدنى مومىيائى ترتيب و يروب فىل سومو گندن بر صندوق ايچندە نىل چاينك كئارندە دفن ايتدىلەر . مصر دە يعقوبك اولادى چوغالبوب ۱۲ سبطە منقسم اولدى او كئا گورە اونلارە بنى اسرائيل دىيلىدىكى كىيى (سبطلر) دىيىلدى .

بنى اسرائيل مصر دە ايكى بوز اون بش سنە قدر اقامت ايتدىلەر . كىتدىكچە آرتوب بيوك بير قوم اولدىلەر . مصر عرب هيكسوسلرنك النده بولندىقچە

بنى اسرائيل مصر دە احوالى

هيكوسلر ۰) بنى اسرائيله حرمت ايدرلردى، ايله كه، آخردە قبطيلر غلبه ايدرك هيكوسلرى مصردن چيقارديلار. بنى اسرائيلى ده اوزلرينه دشمن حساب ايتديلر. گيتديگجه ظلملر بنى آرتورديلر. بنى اسرائيل اونلارك النده اسير اولدى. مصراھاليسى نجومه ستايش ايدوب بترست اولديقلارى ايچون مذهبجه دخى بنى اسرائيلى دشمن دوتورديلر. بنى اسرائيله سبطى ديلديگى كىبى مصريلر دخى قبطى آدلانورايدى. فرعونلر بنى اسرائيلگى گيتديگجه چوغالما لارندن قورقوب، اونلارك يگى دنيايه گلن اوغلان اوشاقلار بنى بير ايل آشارى قتلە يتورمگه امر ايتمشديلر. بو وجهله هر بيرده بنى اسرائيلگى تازە دوغولمش اوغلان اوشاقلارندن خبر دوتديقمە جلالدار گيدوب قتلە يتوريرديلر. بنى اسرائيل قبطيلرگى بونجه ظلم وتعديلر نندن جانە گلمش ايسە دە اونلارى بر نقطه يە جمع ايدوب مصريلرگى الندن خلاص ايدە جك بر رئيسلرى اولما ديفندن شو ظلملرگى آلتندە از يلوب قالمشلرايدى.

حضرت موسى عليه السلام

ميلادە سېچيدن ۱۸۰۵ سنە مقدم حضرت يعقوبك اوچنجى اوغلى (لاوى) نسلندن عمران آدلو ذاتك، مصرك قديم پايتختى اولان (مئف) شھرنىدن ھاروندن صگۈرە موسى آدلو بر اوغلى اولدى. والديه سى اونى بر مدت گزلىن ساخلامش ايسە دە قبطيلرگى خبردار اولمقندن قورخوب اوشاغى بر تخته صندوق ايچندە نيل چاينە بوراقمقە مجبور اولمشدر. بوسرە دە فرعونك زوجە سى نھرگى كئارندە بولنمغله صندوقى گورمش، حضرت موسايى چيقاروب اوزينە اولاد ايتمك قصديله ابوينە گوتورمش. والديه سى آسيە دخى ۰) هيكوس - قاچاقلار وچايفونچيلر معناسنە در كه اوزماندە عربلردن بر فرقه مصرە چايفون قصديله هجوم ايدوب اوزايە غايە ايتمگله مصرك سلطنتتە دخى مالك اولمشلار.

اوزينى بر نوعيله اوشاغك سود آنالقمە قبول ايتدبرمش. حضرت موسى بيودېگدن صگۈرە اوزنك ھانكى ملندن اولديغىنى آناسندن او گۈرەندى و بنى اسرائيلك دوچار اولديغى جور جفالردن راحتسز اولوردى. حتى بر گون قبطيلردن برسى بنى اسرائيلدن بر شخصى دو كديگنى گوروب ھمان قبطينى بومروقيله وورمقە قبطى ئولمش. فرعونك قولاغنه يتيشمك قورقوسندن قاچوب حجاز طرفلرندە (مدينە) يە گيتمش و اورادە شعيب عليه السلاميله گوريشوب بر نيچە مدت او گنا چوبانلق ايتمك مقابلندە قىزى (صفورا) نى تزويج ايدوبدر. بر خيلى زمان مدينە دە قالدقدن صگۈرە بنى اسرائيلى مصريلرگى ظلمندن خلاص ايتمك مقصدى اوزرە حريميله برلگدە مصرە عزيمت ايتمشدر. يولده طورداغنه يتشديگدە اللہ تعالى طرفندن او گنا رسالت و بر يلمگله برابر عصا و يدببضا كىبى معجزملر اظهار ايدە بيلمشدر. و بنى اسرائيلى مصريلرگى ظلمندن خلاص ايتمگە امر اولنمشدر. قارداشى فارداشى ھارون عليه السلامە دە بېغمبرلك و بر يلمگله ھرايكىسى برابر مصرە گلديلر. اونلار فرعونلرى نە قدر حقانيت و عدالت طريقتە دعوت ايتديلر ايسە دە فائدە و برمدى و بنى اسرائيلى اوزلرينە اسير ظن ايتديگلىرى ايچونندە اونلارك مصردن چقمقە مانع اولديبلار. آخردە بنى اسرائيلدن مصر اھلنە يتيشن اذيت و مصيبتلر سببنە سبطيلرگى گيتمگينە راضى اولدیلر. حضرت موسى اوز قومنى و حضرت يوسفك تابوتنى دە گوتوروب كئعانە طرف عزيمت ايتدى. لکن قازم درياسنە ھنوز يتيشمە مش ايدى كه فرعون پشيمان اولوب عسكرى ايله برابر اونلارك آرقە سنجە دوشديلر. حضرت موسى قازم درياسنە يتشديگدە لھكمە د گزدن كېچديلر (؟) فرعون كېچديگدە يول كسيلوب اوز تابعلريلە برابر غرق اولدیلر.

آسيادە بنى اسرائيلك حالى

حضرت موسى قوميله آسياجھتتە كېچد گدن صگۈرە اونلارى تېھ صحرا سندنە

بورا قوب اوزى طور سىنايه گيتىدى و اوراده اوامر عشره اوزره الله تعالى طرفندن اوگا اون صحف عطا اولدى. حضرت موسى نك طور دن قايمغى گيج اولمقنه گوره اونك عودتندن اميدلر ينى كسديلر و حضرت هاروننه مخلفت ايتديلر. سامرى آدلو بر شخص قايرديغى بوزاغه ستابش قىلديلر. موسى عليه السلام طور دن قايدوب بو حالى گورينجه غضبلندى بوزاغى سندروب دگزه آتدى. ايمان ايدنلرى لاوى سبطى اياه برلشدروب مخالقلارى تاديب ايتديلر و اونلاره تورانى تعليم و اعتقادلارنى تصحيح ايتدى. صكره (علامت مليه) آدلانان يدى شىئى ترتيب و بردى كه (۱) تابوت سكيه (۲) او امر عشره او حار ينى قريمق ايچون تابوت الشهاد (۳) بخوردان (۴) قزىل فنار (۵) سفره (۶) قربان كسيلن برو (۷) تونج كاسه لر، صكره كنعانه گيتديگلر نده برچوق مشكلاته اوغرايوب يولى ايتورديلر بو وجهله قرخ سنه سيناو فاران صحرالرنده دولاشديلر بر طرفه يول تابه بيلمديلر. حضرت هارون وفات ايتدى. اون بر آي صكره ده حضرت موسى كنعانه باقين بر محله بنى اسرائيلى يوشع عليه السلامه تاپشورارق ۱۲۰ ياشنده وفات ايتدى. حضرت يوشع اونلارى ارض مقدس بانه ولوط گولنك گنارنه كتوردى. عمالقه ايله محاربه ايدوب اردن (شربه) نهرينك شرق طرفنه مالك اولديلر. و كنعان ير ينى فتح ايتديلر و حضرت يوسفك تابوتنى دخى قارداشلارى طرفندن ساتلمش يرده دفن ايتديلر اونلارك امرلر ينى ۲۸ سنه اداره ايتديگدن صكره يوشع عليه السلامده ۱۱۰ ياشنده وفات ايتدى. صكره بنى اسرائيلك امرلر ينى بش يوز ايله قدر بنى اسرائيل حاكملى اداره ايتمشلردر. كه برنجيسى حضرت يوشع ايتدى.

بنى اسرائيلك حكام دورى

كنعان ير ينى فتح ايدندن صكره بنى اسرائيلك ۱۲ سبطنك آراسنده تقسيم

اولدى هر حاكم اوز يرلر ينى اداره ايدردى. اونك ايچونده حكام دورى ديلىدى. حضرت يوشعدن صكره اشموئيل پيغمبر گلدى. اونك زماننده حاكمكارك اوزرنده نظارت و برمر كيزه اونلارى جمع ايتمك مقصد بابه (طالوت) اونلارك اوزرنده پادشاه تعيين اولدى. بو جهته بنى اسرائيل يوك بر قوه يه مالك اولدى. طالوتدن صكره داود عليه السلام ده پيغمبر لگله پادشاهلق جمع اولدى. اوز زماننده قدس شريفى پاى تخت ايتدى و اوراده بيت المقدسك انشاسنه باشلادى. مشار اليه الله تعالى طرفندن زبور كتابى و پريلىدى. داود عليه السلام غايت اوزل سسلى ايتدى. طاغلرده و صحرالرده زبورى او قود قجه ايشيدنلر حبران و واله اولورديلر. دمير دن اولنجسى اوله رق زره بابان حضرت داود اولمشدر. قرخ ايل حكومت ايدوب يتمش ستنده وفات ايتمشدر. حضرت داوددن صكره رسالت ايله پادشاهلق اوغلى حضرت سليمانه يتيشدى بيت المقدسك بناسى اونك زماننده اكمال اولدى سليمان عليه السلامك زماننده برچوق مملكته و حكمدارلر اونك اداره سنه تابع اولديلر. سليمان آتاسى كى قرخ ايل حكومت ايدندن صكره آتمش ياشنده وفات ايتمشدر.

۲

سليمان عليه السلام دن صكره بنى اسرائيل ايكي حكومه بولندى بر يسى اسرائيل دولتى و او بر يسى يهودى حكومتى آدلاندى بو وجهله اونلارك آراسنه تفرقه دوشدى. الياس عليه السلام پيغمبر اولدى. اونك زماننده بنى اسرائيلك چوقوسنك اخلاقى بوزيلوب بت پرستلگه ميل ايتمشديلر. حضرت الياسدن صكره اليسع حضرتلرى نبوته يتيشدى. بو وقتلرده بنى اسرائيلك اخلاقلارى بوزيلمق جهته آنوريه دولتى اونلاره مسلط اولدى صكره يونس عليه السلام اونلاره مبعوث اولدى. صكره اشعيا عليه السلام پيغمبر لگله يتيشدى بنى اسرائيل گيتديگجه اخلاق سزلقه بوز قوبوب پيغمبرلر ينه آرتق اذيت

ویریدیلر. گیت گیده فسق و فجورلری آرتردی. بوسرده بابلده ساکن کلدانی حکمداری (بخت نصر) اونلاره مسلط اولدی.

۳

بخت نصر بنی اسرائیل دولتی محو ایدوب قدس شریفی ضبط ایتدی و انه دوشن تورات نسخهلرنی یاندروب و بیت المقدسی خراب ایتدیگدن صگره، بنی اسرائیلک بیولکلرنی اسیر ایدوب بابستانه گتوردی. و حضرت عزیر و دانیاال علیه السلام دخی اونلارایله برابر بابستانه گیتمشدیلر کلدان حکومتی. ایران حکمداری «کیانیانک» النده محو اولدیغی ایچون بنی اسرائیل اسیرلگدن خلاص اولوب تکرار مملکتلرینه گلدیلر. و بیت المقدسی تازه دن بنا ایلدیلر، بنی اسرائیلک تورات بالکلپه یادلارندن چیقدیغی ایچون و المرند تورات نسخهلری اصلا قالما دیغنه گوره حضرت عزیر اوقوبوب یازدبردی. یهودیلر آراسنده بت پرستلک آرتق شایع اولدیغی ایچون آخرده عزیر علیه السلام ترتیب ویردیگی تورات دخی ضایع اولمغه باشلادی.

۴

بخت نصرک ۴۳۵ نجی تاریخنده اسکندر یونانی، ایرانه غلبه و بابلی فتح ایتدیگی صرده قدس دیارینی ده ضبط ایتدی. و یهودیلردن برخیلیسنی اسکندریه یه گوندردی. بووجهیله اونلارک اوزرینه یونانیلرک دخی نفوذی اولدی. اووقتلرده تورات یونان دیلنه ترجمه اولندی. بالاخره یهودیلر بت پرستلیکک قبولنه مجبور اولمقله برابر، تورات نسخهلری جمع ایدیلوب یاندیریلدی. آخرده هر دوس آدلو بر شخص هر ادسه دولتی تشکیل ایتمگله بنی اسرائیل اونلارک دورنده بر مدت استقلال تاپدیلر. هر ادسه حکومتی یوز اون سنه دوام ایدند صگره روما قیصری (نرون)ک سرانجامسی اوزره یهودیلر ایله بیولک محاربه لردن صگره قدس شریف ضبط اولوب بیت المقدس

ایکنجی دفعه اوله رق یاندیریلدی. موسویلری هر برده قتل ایتدیلر. و بو معرکه ده بر میلیون اوج یوزمین موسوی تلف اولدی و صگره سی دخی روما حکومتلری طرفندن دائما تحقیرلره دوچار اولدقده ایدیلر.

حضرت مریم

سایمان علیه السلامک نسلندن حضرت زکریا بیت المقدسه رئیس اولوب پیغمبرلگه یتشدی. قوجالک وقتنده زوجه سی ایساعدن بحیی آدنده بیر اوغلی اولدی که اوزند صگره پیغمبرلک اوگنا یتشدی. بو صرده داود علیه السلامک نسلندن عمرانک اولادی اولماز ایدی. عمران و زوجه سی (هنه) که زکریا علیه السلامک زوجه سی ایساعک باحیسی ایدی. نذر ایتدیلر که اگر الله تعالی اونلاره اولاد ویرر ایسه بیت المقدسه خدمتچی و برسونلر. اونلاردن مریم علیه السلام تولد ایتدی. نذرلرینه گوره حضرت مریم سی بیت المقدسه، حضرت زکریانک نظارتی آلتنده، مخصوصی حجره ده ساکن ایتدیلر. خاله سی ایساع اوندن متوجه اولوردی. اون بشر یاشنه یتشدیگده عموزاده سی یوسف نجاره نشانلاندی. هنوز قیز اولدیغی حالده اللهک اراده و حکمتیله حضرت عیسی یه حامله اولدی. یوسف نجار حضرت مریمک عصمتنه خاطر جمع اولدیغی ایچون، اوننی دوغماق وقتنی بیت اللحمه گوتوردی اوراده برخرما آغاجنک آلتنده حضرت عیسی علیه السلام تولد ایتدی. بیت المقدسه قایتدیقه یهودیلر حضرت عیسی نک آتاسز دوغومه سنه اینانمه دیلر. و حضرت مریمه افترایه باشلادیلر و دیدیلر که: سنک آتاک و آنالک عصمتلوشخصلر ایدی سن هنوز اره گیتمه مشدن بو اوشاغی هارادن آلدک؟ حضرت مریم تازه دوغولان اوشاغه اشاره ایتدی حضرت عیسی دها بشکده ایکن دانیشماقه باشلابوب (؟) «بن اللهک قولی و پیغمبری یم. مگدا کتاب ویردی و منی پیغمبر گوندردی و منی مبارک قیلدی» دیدی. حضرت عیسی نک بوبله تولدندن

فلسطين حکمداری هر دوس خبر دوتوب سلطنته ضرر يتشمك قورقوسيله حضرت عيسى نى قتله يتورمك ايستدى اونلارلر شرن دن خلاص اولماق ايجون يوسف نجار حضرت مريمى وتازه مولود حضرت عيسى نى اوزيله گوتوروب مصره گيتديلر.

حضرت عيسى عليه السلام

حضرت عيسى عليه السلام ۱۲ ياشنه دك مصرده ايدى. صگره گنه فلسطينه گلوب (ناصره) قريه سنده قالدى. اوراده حضرت عيسى اوتوز ياشنه يتيشنده اوگما رسالت و بربلدى. بنى اسرائيل دخى دوچار اولدقلارى بونجه مصيبت و بلالردن اوزار ينى قورتارمق ايجون برتازه شخصك ظهورينه منتظر ايديلر. بوسرمده حضرت عيسى نبوته يتيشمگله اوچ سنه اونلارى دعوت ايتدى. الله تعالى طرفندن و بربلمش اولان انجيل شريفك احكامنى ازنلازه تبليغ ايديردى. و اونك گتوردىكى شريعتى شريعت بوسويه نك بعض احكامنى نسخ ايتدى.

دشمئلره قارشو صوگ درجه ده حالم و محبت و تواضع ايتمگله امر ايدبور ايدى يهوديلر ايسه نيچه وقتن برى قهر و محاربه به آشمش اولوب، گله جك شخصك بركي احكامى ترويج و بربمگله اونلارى اسارتدن خلاص ايتمك فكرنده ايديلر. شريعت عيسويه اونلارك طبيعتلرينك خلافته اوله رق، حلم و تواضعه امر ايتديگندن خوشالانماديلار. او حضرته اوچ سنه طرفنده آنجا ق ۱۲ نفر ايمان ايتديلر. اونلاره (حواريون) ديلور. (حضرت عيسى نك كومكچيلرى ديمكدر).

حضرت عيسى حواريلريله بربليگده فلسطين ديار ينى گزوب بنى اسرائيلى دعوت ايديردى. بنى اسرائيل ايسه حضرت عيسى نى نوع به نوع نهملره نسبت و بروب اونى اولدورمك فكرنده ايديلر. حضرت عيسى عليه السلام اوز

حواريلرينه ايمانه ثابت اولمقلرينى دائما توصيه بو بوراردى. و اونلارك آراسنده بعض ايمانى ضعيف شخصلر بولنديغنه اشاره ايدردى. بنى اسرائيل روما دواتى ايله موافقت ايدرك حواريوندن شمعون آدلو بر شخصك (بودا دييلمگله مشهوردر) واسطه سيله بير آز مبلغ پول مقابلنده حضرت عيسى نك يرينى او گرنديلر و او حضرتى دوتوب جانسى كى دار آغاچنه چكديار. لا كن الله تعالى او حضرتى يهوديلرک آراسندن دها برعالى مقامه اوچالتمى. حقيقت حالده يهودى لر او حضرتك شانته هيچ بر ضرر يتوره مديلر.

حضرت عيسى عليه السلام اولو العزم ييغمبرلردن اولوب حكمت الهيه ايله تولد ايتديكى ايجون «روح الله آدلاندى»

عيسى ديننيك اول انتشارى

حضرت عيسى دن صگره اونك حواريلى اطرافه و خصوصا آسييا صغرايه داغبلديلر و دين عيسوينى ترويجه چالديلر. و بالاخره «اصحاب اناجيل» دنين حواريوندن (متى) (يوحنا) ايله روسادن (لوقا) و (مرقوس) طرفندن دورت جور انجيل يازيلوب نشره باشلادى. بعض حواريونك اثرلرى و اهالى به يازديقلارى نامه لرى يوحنا طرفندن يازيلمش «آبوقاليبس» نام اثرلرى دخى علاوه اوله رق بونلارك هاموسنه «عهد جديد» اطلاق اولاندى. نجه كه تورات ايله لواحقنه عهد عتيق ديلور.

خرستيانلق تواضع و حلم طرفدارى اولديغى ايجون اول امرده روساى قوم آراسنده انتشار ايدمه مشدر. مظلوملره مكافات و تسليت وعده و بربديكى ايجون اونلارك آراسنده نشره باشلادى خريستيانلار هر بيرده اوز آرالارنده بر نفرى اوزار ينه رئيس انتخاب ايسد بربديلر و اورئيسه «راهب» نامى و بربلردى بر نيچه راهبه بر «بيسقوب» نيچه «بيسقويه» بر «متروبوليس» رئيس تعيين اولوردى. گيت گبده مر كزلرده بولنان متروبوليدلر بطريق

۱) اسلاولار که آورونده ساکن ایدیلر بونلاره شمال باربارلاری دیتلوره
۲) آسیاده ساکن ترک تاتار و مغول اقواه بیدی که اونلار شرقی
باربارلاریله مشهوردرلر.

۳) جزیره العربده ساکن بدوی عربلر در که، بونلاره دخسی جنوب
باربارلاری نام ویر مشلر ایدی غربی رومادولتی شمال باربارلاریک هجو منه دوچار
اولمقله منقرض اولوب باربارلار بر بارا حکومتلر تاسیس ایده بیللمشدر. شرقی
روما ایمپراطورلغی ایسه ابتداء شمال و صگره جنوب باربارلر نندن آرتق
متضرر اولدیسده گنه استقلالنی حفظ ایده بیلدی.

ایران دولتی دخی شرق قومنگ هجو ملرینی دفع ایتدیگدن صگره
اوزیده باربارستان حکومتی صورته داخل اولمش ایدی اک صگره جنوب
اقوامی طرفندن فتح اولنوب تاسیس ایتدیگلری بیوک بر دولنگ بر ولایتی
مرتبه سنه کیچمه شد. شمال و جنوب باربارلر نندن خلاص اوله بلمش شرقی
روما ایمپراطورلغی دخی آخرده شرقیلردن عثمانلی طایفه سنک هجو ملرینه
دوچار اولمقله بالکلیه محو اولمشدر. و عرب طایفه سی دخی دین اسلامه
تبعیت سایه سنده بر دولت معظمه تشکیل ایدوب مدنیت و معارفک تکمیل و
انتشارنه موفق اوله بیلمشدر.

عربستان

عربستان یا خود جزیره العرب غربی آسیاده معروف بر شبه جزیره دن
عبارتدر. عربستانک اکثر برلری یواسز قوم چولریدر آنجاق یمن ایله
بعض سواحلر منبت وقابل زراعتدر.

عربستانده وحشی حیوانلار موجوددر. اهلی حیوانات ایچنده دنیاده
امثال سزا اولان آت و دوه لریده مشهور عالمدر. عربستان یری زراعت و
اکینه آرتق مساعده اولمادیفندن اهلنگ دولت و ثروتی آت ایله دوه دن

آدلانمشدر. اک بیوک بطریقلر روماده بولنان بابا ایله قسطنطنیه ده بولنسان
روم بطریق اولمشدر.

میلاددن اوج عصر صگره، روم قیصرلری خریستیانلغی قبول ایتدیگلری
وقتده اشبه هیئت روحانیه نی اوزیرنده باقی قویمشلر. بوحاله جن خریستیانلغک
انتشاری مظلومانه بر حالده اولمش ایسه ده قیصرلر خریستیانلغی اللرنده
دستاویز ایدوب بیوک برقانلو مبداتلار آچیلغنه سبب اولمشلر. رومالیرک
اللرنده خریستیان شریعتی برچوق مذهبیره و تفرقه لره دوچار اولمقله او
بولده کایتله قانلار جاری اولمشدر. بیوک نزاعلردن بریسیده (آریوس) و
حدت الهی مسئله سیاه (تلیث) اوج اللهه قائل اولماق مسئله سی اوزرنده ظهور
ایتمشدر. آنجاق (هجرتدن ۲۹۸ سنه مقدم (ازنیق) شهرنده تشکیل اولنان
مجلس روحانی طرفندن (آریوس) مذهبی رد و تلیث مسئله سی رسمیت
اوزره قبول اولنمشدر. بو اعتقاد جمله خریستیانلاری بر نقطه به جمع ایتمشدر.

دوردنجی حصه

محمد علیه السلامک احوالنه ذایر

دنیاک قرون وسطی ده احوالی

قرن وسطی ده عالم اوج بیوک دولت اختیارنده ایدی اولمچیسسی غربی
روما ایمپراطورلغی ایدی که ایتالیا - شمالی آفریقا - اسپانیا - فرانسه
بریتانیا - آوستریانک بر بارا برلرنده حکم ایتمکده ایدی. ایکنجی شرقی
روما ایمپراطورلغی ایدی که روم ایلی - آناتولی - سوریه - مصر دن
عبارت ایدی. اوجنچیسسی ایران دولتی ایدی که نفس ایرانیه عراق عرب و
آسیای وسطی نک بر قسمنه مالک ایدی. مذکور هر اوج دولتک حدودی
باشلارنده بر باره وحشی طایفه لر وار ایدی که اونلار اوج بیوک قسملره
تقسیم اولنه بیلر.

عبارت ایدی، صنعت و مشغولیتلری چوبانلق، قتل و غارت ایتمک ایدی. عربستان اهلی غایت مستعد و ذکی بر طایفه ایدیلر. ذهن و ذکاوتلری اودر جده ایدی که بدویلر یولده یان یانه گیدر کن تخته و داش اولمادیغی حالده شطرنج اویناردیلر. آنجاق قوم چوللری اطرافلرینی احاطه ایتدیکندن فوه فکریه لرینی لازم اولان یرینه استعمال ایده بیلیموردیلر. بو چوللرده عربلرک ذهنلرینی مشغول ایتمک ایچون قوم فورطنه لری. شدت حرارت و وحشی جانورلردن باشقه برشتی یوق ایدی. او کتا گوره عربلر یوق بردن اوزلرینه مشغولیت تاپوردیلر. مثلا بیر حیوانه دورت مین جور آد قویاردیلر. و دیلرینک اصلاحات و وسعتی یولنده چالیشوردیلر عرب لساننک وسعت و فصاحت فوق العاده سی بو سایه ده واقع اولمشدر. و عرب دیلنک الک فصیحی حجازده و الک نجیب قبیله سی ده قریش قبیله سی ایدی. عربلرک ذهن و ذکاوت درج لری دخی اسلامک ظهورندن صگره عقله حیرت و یرن سرعت اوزیه کسب معارف ایتمه لرندن آگلاشیله بیلر. همت مردانه لیگلری اسلام یولنده مجاهد اولوب بر مدت قلیله ظرفنده جهانگیر اولمهلرندن آشکار اولور.

عربلر

عربستان اهلی سام اولادن اولان عربلر در. سام نسلندن قحطان ابن عامر برذاتک یمن ولایتده تحت اطاعتنده اولان برطایفه دن عرب قومی ظهور ایتمشدر. بونلاره «عرب عاربه» دییلنور. قحطان اولادن یعرب و جرهم اوز حیوانلاری ایچون اوتلاق یرلری آختاردیقده حجاز طرفنه گیتمشدر. حجاز ولایتده حضرت اسماعیل ابن ابراهیم علیه السلامک نسلی عرب عاربه ایله قانیسوب «عرب مستعربه» طایفه سی حاصل اولمشدر. رسول اکرم حضرتلری، منسوب اولدیغی قریش قبیله سی دخی ابراهیم نسلندن عرب

مستعربه دن در، آنجاق دین اسلامک ظهورندن صگره دین اسلام باشقه طایفه لرک آراسنده یابیلدیغنه گوره عجملردن عربستانه هجرت ایتمگله «عرب مستعجمه» ده ظهوره گلمشدر. عربلر قدیم زمانلرده برنیچه شعبه یه منقسم اولوب باشچیلری: یمن و حضرموت جهتنده ساکن «عاده» مکه و مدینه طرفلرنده بولونان «جرهم» حجازک جهت شمالیه سنده ساکن «نموده» داها شمالده و فلسطین جهتلرنده بولنان قوملری ایدی، بونلاردن بعضیلری منبت و قابل عمران یرلره مالک اولانلار بدویتدن چیقوب خلی تمدن ایتمشدر ایدی. الک متمدنلری عاد و نمود قوملری اولوبدر. عاد قومی معمارلقده و یرانه لری بو گونده عقللری حیران قویان صو بندلری و نقل حکمه کیچمش باغ ارم، ذات العادلر کبی شدادی بنالر انشاسنده آرتق ایلری گیتمشدر. نمود قومی ایسه قبالرک ایچنده کسی بنالری اونلارک درجه استعدادلرینی بیان ایتمگده در.

جزیره العربک احوال سیاسیسی

ظهور اسلامه دک عربلر جزیره العربده منحصر قالوبدر، وطنلری اوج طرفدن دریالریله احاطه اولدیغی کبی شمالا دخی واسع چوللر ایله سایر بلاددن آیریلمش اولدیغندن او وقتهدک عربلرک باشقه امتلریله اختلاطلری اولمامشدر. و وطنلرینک ثروتندن محرومیتی جهته حکمدارلر او طرفه میل ایتمه مشلدر. خلاصه عربلرک حال و شانلری باشقه امتلر یاتنده مجهول قالمشیدی. چوخ قدیملرده مصرلرک (هیکسوس) نامیله قید ایتدیگلری اوزره بعض عربلر مصر ولایتینی ضبط ایتمشدر ایسه ده بوقتحر عربلرک اشتهارنه گنه باعث اوله بیلمه مشدر ظهور اسلامدن مقدم حبشیلر بروقت یمنی ضبط و حجازه دخی قصد ایتمشدر که رسول اکرم حضرتلرینک باباسی اولازی مدافعه ایتمشدر. صگره یمن ایران حکومتی ملوک ساسانیه نک الیه کیچوب

والیبری طرفدن اداره اولنوردی ، حضرت سلیمان زمانندن صکره بنی اسرائیل، یمن و حضرموت و عمان سواحلنه یاناشوب عربلرله تجارت مناسبتلری پیدا ایتمشلر. اووقندن یمن و حجاز طرفلرینه بیرخیلی موسویلر گیدوب برلشمشیلر. عمالقه ایسه قدیمدن بری عبرانیلر و سریانیلر ایله مناسبتلری واریدی. رومالیلرک آسیاده حا کمیتلری زماننده عربلر شماله دوغری یاییلمقله ملوک حیره و غسان کبی بعضی کوچک عرب دولتلری ظهور ایتمشدر. بودولتلر مستقل اولمیوب ملوک حیره ایرانه و ملوک غسان دخی رومه تابع اولمشلر، بووجهله اوراده برچوق عربلر نصرانیلغی دخی قبول ایتمشلر.

بو اختلاطلردن و اسکندریه مکتبنک بعض ضیالی عالملری اولادعربه قاریشمقدن، عربلرک آراسنده بر ترقی و فکرلری اویانمغه باشلیوب در . جانسیز بتلره ستایش ایتمگی کافی گورمیوب اعتقادلارینی اصلاح ، اشعار و ادبیاتلارینه ترقی ویرمک ایچون بتون عربستانک مرکز اولان مکهده (سوق العکاظ) و (دارالندوه) کبی برپاره جمعیتلر تشکیل ایدوبلر. وکلهجک ایچون بویوک برانقلابه حاضرلاشمقده ایدیلر. گوزل شعرار یازوب مقایسه ایچون کعبه ایونده آسیردیلر. بوسبیلره گوره ایدی که فخر کائنات محمد المصطفی حضرتلری مبعوث اولدبقده آرزمان طرفنده او حضرتک حیاتنده بتون جزیره العرب اهالیسی دین اسلامه مشرف اولمشیدی و دین مبین سایه سنده اوچول ارسلانلاری آز زمان طرفنده شام، عراق ، ایران ، و سایر بلادی. خلافت اسلامیه نك بایراغی آلتنده آوروپاده (پیرنه) داغلارینه، آفریقاده صحرای کبیر و سودانه، آسیاده بحر خزر و چیحون نهرینه دک توسیع ممالک ایتمشلردر.

بونچه فتوحات سایه سنده شام، عراق، مصر ، مغرب ممالکی بسبتون عربلشوب، سریانی، عبرانی، قبطی و بربری لسانلری اورته دن قالدی، او وقته دک جزیره العربیه منحصر اولان عربلسانی بتون بوممالک واسعه نك لسان محلیسی حکمنه کیچدی . ایرانده ماوراءالنهر، هندده و اندلسده یعنی اسپانیا و پورتیکیزده وسایر ممالک اسلامیه ده عربلر اوقدر چوقالمشدیکه اورالرده آرتیق عرب دیلی ایشلنوردی. عرب اولمیان اهالی دخی بولسانی او گرنمگه مجبور ایدی .

بوفتوحاتیله برابر علوم و فنونده آرتیق ترقی ایدوب عربلرده اونلاره تابع اولان امتلر آراسنده چوخ علم و فن صاحباری ظهوره گلمشدی. وقتیه سرمایه سی اشعاردن عبارت اولان لسان عربی قرون و سطی ده علمی فنی بر دیل اولمشیدی.

عربلر متعدد طایفه لره تقسیم اولمشلر ایدی. وهرطایفه نك اوزشیخاری واریدی که حاجت وقتنده مذکور شیخلر حجازده مکه شهرینه دعوت اولنوب مشاوره ایدردیلر. و بو اجتماع «ملت مجلسی» مقامنده ایدی. اونلارک ریاستلری برنسلده نچه بطنلرده دوام ایده بیلردی؟ آنجاق هیچ بر وقت رانت صورتنه گیرمیوردی. اساس ریاستلری قبیله لرک انتخابی اوزره ولوردی .

احوال مذهبیه

اصلا عربلر موحد ایدیلر. فقط مرور زمانیله ایچلرینه بت پرستک اخل اولوب زیاده نفوذ یئورمشدی . حتی هر برقبیله نك اوزینه مخصوص لری واریدی، مثلا هزیل قبیله سنک بتی (سواع). همدان قبیله سنک (یعوق) لائفده مقیم بنی ثقیفک (لات) قریش قبیله سنک و بنی کنانه نك (عزی) اوس

وخزرج قبيلەلرنىڭ بىتى دخى (منات) ايدى . كعبەدە بولغان بىلارنىڭ كىيىمى (ھىل) ايدى: بىت پىرىستىك دخى بىر نۇع اولەيىوب آئوريلر كىيىمى گوگدە اولان ايشىقاي شىلەرە ومصريلر كىيىمى عادى حيوانلارە عبادت ايدىلر دخى وار ايدى . بونىگىلە بىر ابر عربستاندە گىنە موحدلارە موجود ايدى . و عربلر چوخ قىدىمدىن حج ايدىلر ، كعبە پە حىرمت ايدىوب احرامە كىيىملىرى . طواف وغىسل رىسمىنى عملە كىيىملىرى ايدى .

عربلر اوز ذىكاوت و فطانتلىرى ساپە سىندە فىكرلىرى خىيالى ترقى ايتىشىدۇر . بو كىيىم بىت پىرىستىك مەزھىبى اساسىز و خىيالاتدىن عبارت اولدىغىنى حس و ادراك ايدىلر دخى موجود ايدى . اكر اوعصرلارە موسوى و عىسوىلرڭ اللرىندە اولان شىرىعت اصانە مطابق و عربلرڭ طبع و مەسلىكلىرىلە موافق اولسىدى جىملە سىڭىك اتفاقىلە قبول ايدە جىگىلرەنە احتمال چوق ايدى . نىجە كە توراۋە شىرىفىلە عبارت آلتىندە پاشايان طابىق لارە گونىرىلەك سىبىنە عمومى حكىملىرى اسىرلىك حالتىندە چىكىدىگىلىرى ظام و استىدادە قارشو الله رضا سنى قازانمىق اىچون صبر و تحمىل ايتىمگە امر ايدىلر . ھىر بىر تەدىيات و ظىلملىرى ذىكر و عبادت ايلە كىچورمىكىدىن عبارت ايدى . بو سىپىلەرە گورە حىرمت و استىقلالدىن ھىچ بىر قىتدە محروم قالمامش اولان و قورخو بىلمىن عربلرڭ طىبىقىلارنى مەزكۇر مەزھىپلرڭ قبولنە مەساعىد دىگىل ايدى . بو كىيىم بىت پىرىستىكلىرى مەزكۇر مەزھىپلرڭ بىت پىرىستىكلىرى بىلە مەشەقەتلىرى .

بو ئاتادە خاتىم الانبىيا اولان محمد (ص) حىزىرتلرڭ ولادتى واقع اولمشىدۇر . فخر عالم حىزىرتلرڭ نە نازل اولان قرآن كرىم توراۋە شىرىفى وانجىل شىرىفى مەئالى خىيات و حىسانات و سائىر افعال مەدووحە واسطە بىلە الله تەئالى نىڭ رىضاسىنى قازانمىقى سەمى و غىبىرت ايدىلەمە سنى و بو و جەھىلە آخىرتە حاضىرلىمىقى تەلىم ايتىمگە بىر ابر انسانلارە وقار ، اختيار و عزت نىڭ مەحافظە سنى دخى تەلىملىرى

ايتىمگە ايدى . عربستان اىچىندە اسلام بىنىڭ سىرغىلە انتشارىنە سەبب بىرىدە بو حال اولوبدىر .

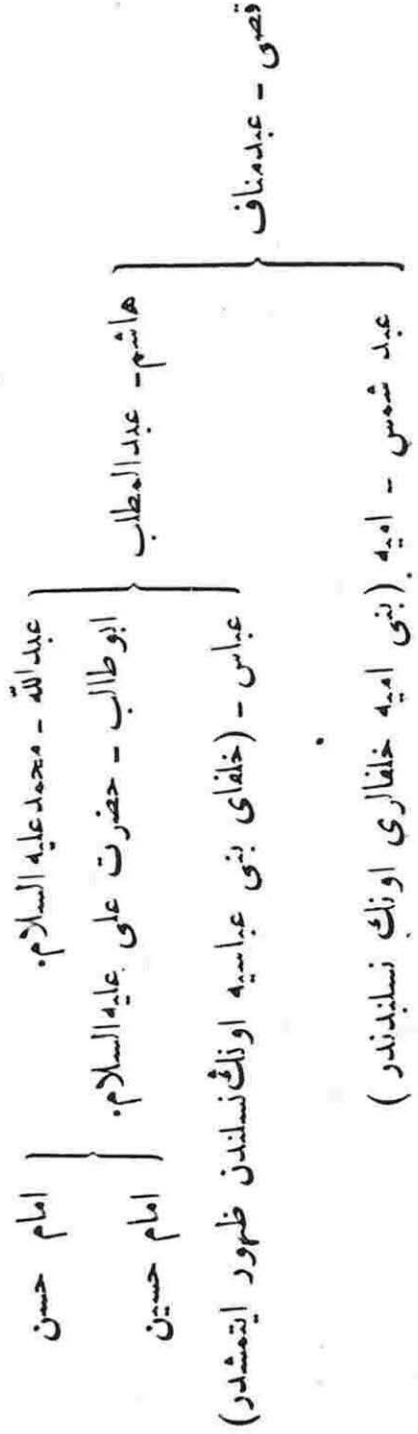
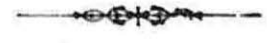
﴿ مەكە شەھرى ﴾

مەكە شەھرىڭ بانىسى حىزىرت بىنەبىرڭ بىيوك جىدى قىسىدۇر . قىسى كعبە مەظىمە پە خادىم اولدى . اورادە ھەمىشەك اقامەت ايتىمگە مەكەنى بىيوك بىر شەھىر مەنزلەسەنە كىچىلدى قىرىش اھلى كعبە مەظىمە نىڭ حىرمتنە گورە مەكە شەھرىڭ بىرىندە بىتمەش تىكان آغاچلارنى كىسىمگە حىرمت ايتىمورىدىلر قىسى بىرىنچى اولەرق اواجە اوزى اللە بالطە آلوب آغاچلارنى كىسىمگە باشلادى . بو صورتە مەكە شەھرى وسەتلىمگە و شەھىر صورتە كىرىمگە بوز قوبىدى . قىرىشك طائفىلەرىنە مەخلىف مەخلىلەر تەئىن اولدى . قىسى دخى اوزى اىچون كعبە نىڭ ياوقىندە بىر قىسىر بىنا ايتىدى . مەكە شەھرى عربلرڭ تىجارەت بوللىرى اولمىقلە تىجارەت اىچون بىر مەزكۇر اولدىغى اىچون دخىدە وسەتلىدى . عربلر اورادە اوزلرى اىچون سو و يول آ ذوقەسى تىدارك ايتىدىگىلىرى اىچون سورىپە و عراق جەھىلرەنە كىدىن تاجىرار اورادىن كىچىمگە مەجبور ايدىلر . عربلر دائىما تىجارەتە كىتىدىگىدە درىبا كىنارلارنى سە كىدىرىدىلر او كىيىم گورە بولك شەھىرلىرى درىبا كىنارىندە واقع اولمشىدۇر اولارڭ كىيىمى مەكە و سو كىرەلغە مەدىنە منورە اولمشىدۇر .

﴿ مەكەدە عربلرڭ رىياسەتلىرى ﴾

جىزىرە العربىدە ساكن عربلرڭ مەزكۇر زىيارەت و حج بىرلىرى كعبە نىڭ مەناسىبىلە مەكە مەكرەمە ايدى . او كىيىم گورە مەكە شەھرىندە كعبە پە داپىر جور بىجور رىياسەتلىرى تەرتىب بىرىلمىشىدۇر . مەنلا: ۱) (حىجاب) يەنى كعبە مەظىمە نىڭ كىيىم دىرلىقى . ۲) (سقايت) يەنى مەقدس زەمزم سويىدىن حاجىلرى سووارمىق وظيفەسى . ۳) (رفادىت) يەنى اطراف و اكنافدىن كىيىم حاجىلر اىچون خوراك و نىشىم تىدار كىنە دائىر ايشىلرى ادارە ايتىمك . ۴) (الواۋ) يەنى

دعوايه گيڤن قوشونلارڭ علملرنيڭ صاحب اختياري اولمق كه بو حالده سرعسكر منزله سنده در. ۵) (الندوه) يعني كعبه ده ندوه محلنده قريشلارڭ مشورت ايچون جمع اولدوقلارنى مجلسى اداره ايتمك كه بو كئا بو حالده «صدر مجلس» اطلاق اولنور. بوش قسم رياستلر هر كسده جمع اولسيدي عموم رياسته مالك اولاردى. اسلامدن مقدم مذكور رياستلر رسول اكرمك بيوك باباسى قصى ابن كلابك اختياري نده ايدى، حتى مشار اليه كعبه معظمه نى تازهدن تعبير ايتمكله عربلرڭ آراسنده بيوك برشان و شرافت قازانمشدى. قصىنك وفاتندن صكره اولاد واحفادنك آراسنده مذكور رياستلر باره سنده اختلاف واقع اولمش ايسه ده رفادت وسقايت اداره سى محمد عليه السلامك باباسى هاشم ابن عبد مناف ده و ساير رياستلر عبدالشمس ابن عبد مناف ده قالمقله منازعه يه ختام و بربلمشدر. او كئا گوره هاشم و عبدالشمس اولادنىڭ آراسنده مذكور رياستلر جهتنه بيوك رقابت ميدانى آچيامشدر. محمد عليه السلام ده هاشم اولادى اولديغندن رتبه رسالته يتشمكله هاشمپلرڭ قريش آراسنده شرافتى آرتمغه سبب اولمشدر. عبدالشمس اولادينه كه او وقت بنى اميه دييملكله مشهور ايديلر بدواسلامده مذكور رقابت سببنه حضرتك مكه دن مدينه يه هجرت ده و رسول اكرمك وفاتندن صوگره خلافت باره سنده بيوك منازعه و حادثه لر وقوعنه سبب اولمشلار. عربلر ده نسب وسيله تفاخر اولديغى ايچون اونلارڭ آراسنده علم انساب شهرت تاپوب نسللرني حفظ ايدرلر ايدى قوناقدارلق، عهدلر نده استقامتلىر كىي گوزل صفتلر ده مالك اولمقله برابر قىز اولادلارنى قتله يتورمك و بربلر يله جنك و جدال حالنده ياشامق كىي بعض صفتلىر دخی موجود ايدى بونلاردن علاوه كه بتلر ستايش ايتمكله مشرك اولمشديلر بو كئا سيده خاتم الانبياءك بعثتى لازم اولوب ميدان ظهوره قدم قويديلار.

محمد عليه السلام، ائمه و خلفاى نسلنى

﴿ محمد عليه السلامك نسبی ﴾

محمد عليه السلامك آتاسى عبدالله در كه عبدالله عبدالمطلبك اوده هاشمك، اوده عبدالمنافك عبدالمنافده قضى نك اوغلى در. عبدالمنافك دورت اوغلى اولوبدر كه اك مشهورلارى عبداللهشمس و هاشمدر. هاشم مدينهده بنى نجار قبيلهسندن «سلمى» آنده برقىز اولوب اوندىن عبدالمطلبك تولد ايتمشدر. وعبدالمطلبك دخى اولادك آراسنده اك مشهورى اميه ايدى. و اميه اولادك مشهورى ابوسفيار ايدى. كه اسلامدن صكره بنى اميه خليفه لرى مشاراليهك نسلنددر و عبدالمطلبك دخى مشهور اوغلانلارى عبدالله ابوطالب و عباس ايدى. عبداللهن محمد عليه السلام. ابوطالبدين حضرت على و عباس نسلندن دخى (بنى اميه خلفالاردن صكره) بنى عباسيه خلفالارى ظهور ايتمشدر.

خلاصه قضى اولادى مكهده اك نجيب قریش قبيلهسندن و عربلر آرا سنده صاحب رياست و نفوذ ايديلر و محمد عليه السلامك باباسى هاشم مكهده واقع اولان قحط و غلاده عموم قریش آراسنده اولان فقرايه اوز كيسهسندن يمك طعام و برمكله و عبدالمطلبك حبشيلرك يمندن مكه مكرمه اوزرينه كتورديكلىرى هجومى دفع ايتمكله زيادهسنجه عربلر آراسنده شأن و شرافت قازانميشدى و حتى حبش قوشونلرينك ايجينده فيل اولديفندن او؛ ايله عربلر قبلى ايل تسميه ايتمشلردر.

محمد عليه السلامك آتاسى قریش طایفهسندن وهب بن عبدالمنافك قیزی امينه خاتون ايدى.

﴿ محمد عليه السلامك تولدى ﴾

محمد عليه السلام تولد ايدوبدر فيل ايلنده ميلاد مسيحينك ۵۶۹ سنهسنده ربيع الاول آينك ۱۲ نجى كونى (۱۷ نسان) دوشنبه كوتنده بوسنه به فيل

ايلي، دييلمكه مشهوردر چونكه اوسنه يمنده حكومت ايدن حبش پادشاهى (ابرهه) عربلرى كعبه زيارتندن صنعاده بنا ايتديكى كيباسيه چووبرمك ايجون ايتديكى محاربهده فيل دخى وارايدى. او حضرتك تولدندن ايكى آى مقدم آتاسى عبدالله شامدن مراجعت ايتديكده مدينه به گيتمشدر و اوراده ناخوش اولوب قافله ايله مكه به گيتديكى حالده بولده ۳۵ باشنده وفات ايتمشدر و دارالنايحه آدلو منزله دفن اولتمشدر و اونا آتاسندن محمد عليه السلامه بشدهوه بر سورى قوبون وام ايمن نامنده بر كنيز قلمشدر. عبدالله زيادهسنجه صاحب كمال و جمال اولديغيچسون آتاسى عبدالمطلب هامو اولادندن اونى آرتق دوست دوتاردى عبداللهك وفاتندن صوگره محمد عليه السلام تولد ايتديكده باباسى عبدالمطلب او حضرتى جان و دلدن سورودى، تولدندن بر هفته صكره قریشلرك اشراقاربنى دعوتله بر بيوك مجلس ترتيب و يروب تازه مولوده محمد آد قويديلر (يعنى بگنيلمش) ديمكدر. محمد عليه السلامك تولدى گيجهسى عقالى حيرته سالان بيوك حادثه ار ظهور ايتمشدر.

﴿ حضرت رسولك تربيهسى ﴾

عربلرده متمول شخصلر اوز اولادلارنى كندلرده تميز هوالرده تربيه ويرمك ايجون سود آتالرينه تاپشورارديلر. بو مناسبتله محمد عليه السلامى باباسى عبدالمطلب بنى سعد قبيلهسندن حارث آدلو بر شخصك زوجهسى حليمه آدلو بردايه به تاپشوردى. دورت ايل طاييف برنده حليمهك تحت تربيهسنده اولديقدن صكره والدهسنة تسليم اولدى او حضرت آلتى باشنه يتيشديكده والده محترمهمسى دخى وفات ايتدى. صكره او حضرتك خدمت سعادتلرته كنيز ام ايمن باقاردى سكره باشنه يتيشديكده عبدالمطلبده وفات ايتمكده عموسى ابوطالبك تحت حمايتنده قالدى محمد عليه السلام اك كوچك وقتندن

فوق العاده استعداد و ذکاوت مالک ایدی بر درجه ده که اوزی امی اولدیغی حالده کعبه معظمه نڭ زیارتنه گنن حاجیار ایله اگلشوب مباحنه و مجادله ایدردی. عموما اونڭ فهم و ذکاوت، فصاحت و بلاغتنه تعجب ایدردیلر. اڭ کوچکلکندن حد رشده یتیشنه دک واوندن صڭره دخی امانت و صداقتله رفتار ایتدیگندن آدینه «محمد امین» و «محمد صادق» دیوردیلر وعموسی ابوطالب اوجضرتی چوخ سووردی. واکثر وقت اوزیله کعبه معظمه ده برفرشک اوزرنده اگلشدیروب عبادت ایدردی.

محمد علیه السلام شامه مسافرتی

عربلرڭ عادتلرینه گوره ابوطالب چوق وقت شامه تجارتنه گیدردی. محمد علیه السلام عموسیله مسافرتنه هر وقت میل ورغبت گوستردیگی ایچون ۱۳ باشنده اولدیغی حالده عموسیله شام سفرینه گیتمشدر. (بصره) شهرینڭ یاوولفغنده واقع (بحیرا) صومعه سنده قافله لرڭ عادتسی اوزره استراحت ایچون نزول ایتمشدیلر مذکور صومعه ده «بحیرا» اسمنده بر راهب وار ایدیکه هر وقت اورادن عبور ایدن مسافر لریله گوریشوب صحبت ایدردی ابوطالب ایله سابقده رفتارلری اولدیغی مناسبتیله مذکور راهب ابوطالب حضرتلرینڭ یاتنه گلوب گوریشدیلر یاتنده محمد علیه السلامی گوروب او حضرتڭ سیماسنده علم قیافه ایله کتب مقدسه ده اوخودیغی آخر الزمان پیغمبرینڭ علامتنی مشاهده ایتدی ابوطالب دن او حضرتڭ کیم اولدیغنی سوال ایتدی و صڭره اوڭا مصلحت گوردیکه او حضرتی شامه آپاروب اورادن مکه یه قایتارسون زیبر شامده یهودی کاهنلری او حضرتڭ سیماسنده اولان علامتاری درک ایدوب اوڭا ظفر یتوررار سویلدی ابوطالب دخی راهبڭ سوزینه عمل ایدوب اموالنی (بصری) شهرنده ساتوب مکه یه مراجعت ایتدی. و حضرت ۱۸ یاشنه یتیشنده عموسی عباس ایله بر دفعه دخی یمنه مسافرت ایتدی.

خدیجه کبرانڭ تزویجی

عربلرڭ آراسنده شام، یمن و عراق ایله تجارت آرتق دائر اولدیغندن مکه ده دول قالمش قریش طایفه سندن خدیجه آدلو بر عورت دخی زیاده دولت و ثروته مالک ایدی و هر وقت تجارت ایچون شامه مال گوندرردی. محمد علیه السلام امانت و صداقتله مشهور اولدیغی ایچون او حضرتله شریک اولوب شامه تجارتنه گیتمگنه رضا و بردی. و غلامی میسرره نی دخی او حضرتنه قوشدی. محمد علیه السلام بودفعه ده گنه بحیرا صومعه سنده نازل اولدیقه راهب (بحیرا) وفات ایتدیگی ایچون جانشینی (نستورا) آدلو راهب گلوب حضرتیله گوروشدیلر. او حضرتڭ باره سنده «بحیرا» راهبڭ قباکسی سفرنده دیدیگی سوزلرینی در خاطر ایدوب مصلحت گوردیکه شامه گیتمیوب اورادن مکه یه مراجعت بو یورسونلر. او حضرتنه اموالنی بصری ده ساتوب آرتق منفعت ایله مکه یه عودت ایتدیلر. صڭره خدیجه او حضرت تزویج اولمق آرزوسنه دوشوب اوزمقصودینه نایل اولدی. او وقتده حضرت ۲۵ باشنده و خدیجه کبری ۴ سننده ایدی.

محمد علیه السلام اوصافی

محمد علیه السلام اڭ کوچک وقتندن جدی، صمیمی، -ویملی، محبوب القلوب، مجلس آرا، عادل، حقانیت پرور و خوش اخلاق بر ذات ایدی. صداقت و امنیت ایله مشهور اولمقنه گوره او حضرتنه قبیله سی آراسنده «محمد امین» و «محمد صادق» لقب ویریلمش ایدی. یوزنده نورو ملاحظت، سوزنده سلاست و لطافت، لساننده طلاقت و فصاحت بیاتنده فوق العاده بلاغت و ارایدی فعلنده، قولنده، فکرنده ثابت و صادق ایدی. هر حر کتنده بر مقصدی اولدیغی آڭلاشیلاردی چوخ وقت ساکت دوراردی سویله دگده مناسبتلی، عاقلانه و هر کسڭ عقل و ادراکنه گوره سویلردی بحث ایتدیگی مطابقی نور حقیقت کبی واضح ایدردی. او حضرتڭ حسن اخلاقیه برابر لطافت جمالی دخی

وارايدى سېماسى ذكاوتلى، ناموسلى، نورافشان قاره گوزلرى وارايدى. حدت ايتدىكى وقت آلتىندە دمارلار قالجوب نعل شىكلندە قاره برىك ظاهىر اولوردى. بو حالت بنى هاشمىدە موجود اولدىغى اوزره او حضرتدە بو خصصە دها زياده ايدى. او حضرت مکتبەدە اوخوماش اصلا تحصيل گورمەش ايدى عربلرک کوچرى حالده بولنديقلارينه گوره تعليم و تدریس، بازوب و اوخومق صنعتى هنوز اونلارک مملکتندە شايع اولمامش ايدى اوگوره عربلرک چوقوسى امى اولدىغى كېيى او حضرت دخى «امى» ايدى وبو سببه علوم و فنون هنوز عربستانه داخل اولايلمەش ايدى عربلرک باشقه برلر ايله علاقه لرى اولمادىغىنن ناشى دنيا نك اوزاق جهتلرندە بولنان حكما و معارف اهلىك احوالندن و سوزلرندن دخى خبرسيز ايدىلر بويله جاهل بدوى و وحشى بر اقوامك آراسنده محمد عليه السلام معلومدر كه نه قدر تعليم و تربيه آله بيلردى يابان بد اوتمده يكه و تنها قالمش ايدى.

محمد عليه السلام حكيم اولمغى

حضرت محمد قريش آراسنده در ايت و فطانت ايله معروف صدق و امانتيله موصوف اولدىغى ايجون آرتق شان و شرافت قازانمىدى و او حضرتدن صادر اولان غير عادى عمللر عموما مکه اهلينى تحير و تعجبه بوراقمىدى. ۳۵ ياشنده ايكن قريش قبيله سنى تشويق ايدىلر كعبه ابوينى تازه دن بنا و تعمير ايتدىلر. حجر اسودى محلنه وضع ايتىك شرافتى ايجون مختلف قبيله لر آراسنده بيوك برمقاتله ظهوره گلمگه منتج اولدى او حالده محمد عليه السلامى حكيم تعيين ايتدىلر او حضرت دخى اوز ردا سنى چيقاروب حجر الاسودى اونك اوزرينه قويدى و هر بر او جندن بر نفر قبيله رئيسلرندن دونوب بوقارى قالمقماقلى امر بويوردى صگره، اوزى دست شريفيله حجر الاسودى گوتوروب برينه وضع ايتىمگله مذکور منازعه نى قطع ايتدى. بو حكمدن عموما ممنون قالدیلر.

بعثت رسول

عادت اوزره مکه اهالىسى آراسنده ظهور ايدن متقبر كاه كه على انخصوص رجب آينده داغلارک مغاره لرينه چىكىلر ديلر محمد عليه السلام دخى اوتوز بش ياشندن صگره چوق وقت حرا داغنده كيدوب عبادت و اطاعتيله مشغول اولوردى او حضرت گيت كيدە دن بوى مشغله لردن بر درجه علاقه سنى كسشدىكه عربلرک ذكاوتلورى «الا ان محمدا قد عشق ربه» يعنى «محمد اللهنه عاشق اولوب، ديلردىلر. سن سعادتلى قرخه يشدىگىده رؤياى صادق صورتهله وحى نازل اولماقه باشلادى. آلتى آي صگره ميلاد مسيحينك ۶۱۰ هجى سنه سنده رمضان شريفك ۱۸ هجى دوشنبه گونى حرا داغندن ملك وحى جبرئيل امين الله تعالى طرفندن او حضرت رسالت گتوردى و (اقرا باسم ربك) سوره مباركه جليله سنى تبليغ ايتدى. (صگره طهارت و دستماز رسمى وايكى ركعت نماز تعليم ايتدى. حضرت رسول الله حرا داغندن خانه سعادتله قايدوب احوالاتى حضرت خديجه به حكايه ايدى اوده طرف حقدن رسول برحق اولدىغى تصديق ايدوب ايمان گتوردى.

محمد عليه السلام دعوتى

محمد عليه السلام هنوز رسالتى مشركاردن مخفى دوتور ايدى بر (۰) اولنجى دفعه اوله رفق او حضرت نازل اولان اقرا باسم سوره سنك معناسى بويله در «اوخوا للهك آدينك كومگلكيله بويله اللهيكه جمع مخلوقاتى ياراتدى و انسانى بر پارچه او يوشمش قانندان خاق ايلدى و اوگه علم و كتابت تعليم ايتدى. بيلمديگنى بيلدىردى» بسوره جليله ده اولنجى تكليف كه انسانه گلمش انسانك مابه الامتيازى اولان علم و كتابتدر. بوتدن آشكار اولور كه اساس اسلاميت دخى علم و كتابت اوزره قرار و برپامش اولدىقندن علمسيز شخصلر انسانق دايره سنه داخل اوله بيلمديگلىرى كېيى اسلاميت عالمنه دخى داخل اوله مازلار.

مدتند و گره (واندر عشرتک الافربین) آیه سی نازل اولوب اوز قوم و اقربا سنی دعوت ایتمه گمه مامور اولدی او حضرت صفا داغک اوزرینه جیقوب بویوردی «ای قریش جماعتی یانمه گنگز» قریش جماعتی اطرافنه جمع اولدی صگره حضرت یوزینی اونلاره طرف دوتوب بویوردی «ای قریش اکابری سیز بو حاله دکه مندن هیج بریالان ایشیدوبسگزمی؟» هامو یربه یردن دیدیلر «خیر! دیدی» اگر من سیره خبر و برسم که بوداغک دالندن سیزک اوستگزه بیوک بر دشمن گنیر اینانارمیسگزم؟» دیدیلر «ای! دیدی» او یله ایسه ای عبدالمطلب او غللی، ای فهر او غللی، ای عبد مناف اولادی ای بنی زهره احقادی! شمندی! بن سیزه دیورم که بن سیزی قیمت عذابندن قور قوتمه مامورم» بونک اوزرینه ابولهب حدتنددی «تبالک! بزنی بونک ایچونمی چاغردک» دیدی و خاطرانی قیره حق سوزلر سویلدی حضرت «بن عرب ایچنده باشقه بر شخص بیلمورم که منیم سیزه گتوردیگیم شیندن دها گوزل شینی گتورمش اولسون جناب حق مگا امر ایتدی که سیزی اونک طرفنه دعوت ایدیم، ایچگزده هانکیگز بگا بو بایده معاونت ایدرسه بگا قرداش، وصی و سیزک ایچگزده خلیفه اولور، اونلار هیج بری جواب ویرمدی علی ابن ابوطالب حضرتلری قاتقوب دیدی که: «یا نبی الله بونلارک اک کوچیگی بنم، بنیم گوزیم حقی گورمکده هاموسندن ایشیقودر اونلارک ایچندن بن سنک وزیرک اولورم، محمد علیه السلام حضرت علی علیه السلام بویندن دوتوب دیدی: «بو بنیم قرداشیم، وصیم، ایچگزده خلیفه مدر. بونک سوزینه اطاعت ایدیکز» جماعت گولرک داغیلدی ابوطالبه دیدیلر «ایشیدییور میسک؟ ای ابوطالب! سگاده اوغاکه اطاعت ایتمه که امر ایدییور؟ دیبه رک استهزا ایتدیلر. اوزمان حضرت علی علیه السلام چوق کوچک ایدی و صگره او حضرت ابو بکر حضرتلری و غلامی زید بن ثابت دخسی ایمان ایتدیلر.

اسلامک اول انتشاری

محمد علیه السلامه تابع اولانلارک عددی گبت کبده چوخالمغه باشلادی. و ابو بکر حضرتلرینک دلالته احبا و اصدقارندن حضرت عثمان، عبدالرحمن بن عوف، سعد بن وقاص کبی شخصارده ایمانه کلدیلر اسلامه مشرف اولان شخصلرک هاموسی جوان ایدیلر اونلارک آراسنده اک یاشلوسی ابو بکر حضرتلری ایدی که اوده حضرت رسولدن ایکی باش کوچک ایدی. بو حال اوزره اوچ ایل کیچدی بومدت ظرفنده اهل اسلامک عددی اوتوزی تجاوز ایتدی. بونار هاموسی دینلرینی آشکار ایدمه یوردیلر. لکن بوخبر یواش یواش آغزدن آغزه شایع اولدی. بعضا قریشک بیوکلری حرم مکده جمع اولوب بونک اوزرینه مشورت ایدردیلر. «محمد تازه بر دین چیقارمش بعض کیمسه لرده اونی تصدیق ایتمشلر اونکله گیزلو نماز قیلورلر» دیردیلر. بعشنتک دوردنجی ایلنک اولنده «فاصدع بما تؤمر» یعنی امر اولندیگک ایشی آشکار ایتگیلن امری وارد اولدی اونندن صگره او حضرت آشکارا جماعتی دین اسلامه دعوت ایتمه که باشلادی و قرآن کریمیده اوجادن آشکاره اوخویوردیلر. ایله که مشرکلرک بتلرینک تحقیری باره سنده آیه کریمه لر نازل اولدی مشرکلر دخیده حدتاندیلر و جمع اولوب ابوطالب حضرتلرینک خدمته کلدیلر. ای ابوطالب! سنک قارداشک اوغلی بزیم دینهزه تعرض ایدییور «بابالار گزده، آتالار گزده ضالانده ایدی» دییور. یا اونی منع ایله و یا اوگنا حمایت ایتمه بوقسه که بززسندنده اونندنده آیریلوروز بو ایکی فرقه نک بریسی گرک هلاک اولوب او بریسی قورتاسون» دیدیلر.

ابوطالب ایشک دها زیاده چتیناشدیگنی گوروب قومی آراسنده تفرقه دوشمه مک ایچون محمد علیه السلامه احوالاتی سویلدی و دیدیکه یا محمد! جمیع قریش اهل سینه دشمن اولمشلره، اقربا آراسنه عداوت سالق مروت

د گلدرد اونلار بيله سن مدار ايدوب اونلار ك دیننه و معبودلارینه هیچ بر تعرض ایتمه سگ دخی ده یاخشی اولاردی سن آنجاق اوز دینك اوزرنده حرکت ایت رسول اکرم حضرتلری عمو سینك بو سوزندن آرتق متاثر اولدی. «و الله یاعم اگر گونشی بنیم صاغ طرفمه و آبی صول طرفمه قوبسه ارین گنه شوتبلیغ امرندن ال چکرم! گر سن بگنا کومك ایتمز سگ بن اللهم دن توفیق و کومك ایسترم» دیوب مبارک گوزلریندن یاش گلدی. ابوطالب حضرت پیغمبره ایمان گتورمه مش ایسه ده او حضرت اونك تریه سنده بولندیقی ایچون اونی آرتق سووردی. او حضرتك حالتندن متاثر اولوب دالنجه چاغردی دیدی: «قرداش اوغلی گل! ایستدیگکی سویله بن سنی اونلاره تسلیم ایترم» سوگره بوزینی قریشه دوتوب «شم دیه قدر بن بونی گیلدیردیم ایمدی آشکار دیورم هر کس محمدك دشمنیدر منده اونك دشمنی ام» و هر کس محمدك دینك دشمنیدر منده اونك دشمنی ام دیدی قریش جماعتی بو سوزلری ایشیتدیگده حدتانبوب ایتدیار و عداوت و خصومت اوزره اتفاق ایتدیار ابوطالبده بنی هاشم و بنی عبدالمطلبی. چاغروب حالی اونلاره سویلدی و او حضرته معاونت ایتمگه اونلاری امر ایتدی.

اسلامه ایمان ایدنلرک حالی

ابوطالب و عمو ما عبدالمطلب اولادی حضرت رسولك حامیسی اولدیقی ایچون مشرکار او حضرته آرتیق ضرر یتوره میوردیلر آنجاق او حضرته گناه گناه اذیتلر یتوروب نالایق سوزلر دیوردیلر. قرآن کریمك فصاحت و بلاغنه یاخوب او حضرته شاعر. و گوردیگلری خارق العاده عمللرینه گوره ساحر و بعضا یالانچی و مجنون دخی دیوردیلر. کیمی اوستنه طوپراق آتاردی، کیمی قابوسنه قان سورتدی حتی بر دفعه آهیه معظمه ده سجده ده ایکن دالنه دوه ایچی قویوب گولوشدیلر. بو قسم اذیتلر یتوریردیلر. آنجاق ابوبکر قریش آراسنده حرمتلوه قوم و قبیله صاحبی برذات اولدیغندن او گناه

آرتق اذیت یتوره میوردیلر. لکن باشقه صحابه لر حقننده صولك درجه ده جفالر ایدردیلر. علی الخصوص بلال، عمار بن یاسر کبی کیمسه سز شخصلره جوره بچوره عذابلر و اشکینجه لر قیلوردیلر. کیمنی ایستی گونده قیزغین داشلار ایله داغلر، کیمنی آج کیمنی صوسز ساخلیوب «محمدك دینندن قایت» دیه اذیت ایدردیلر. حتی ایچارنده یاسر کبی اشکینجه آلتنده جان ویرن شخصلر اولمشدر. بونیه بونیه اوز دینلر نده ثابت و برقرار قالوردیلر.

آخرده قریشك ظلملری او درجه ده آرتدیکه صحابه لر مکه ده قاله بیلمیوب و ظلملرندن آواره دوشمگه منجور اولدیلر. بر کون ابوبکر حضرتلری گلوب «یا رسول الله اگر قریشك حاطب بن عمروه ایتدیگی جفائی گوریدك ترحم ایدردك» دیدی و اونلارك باشقه بره هجرت ایتمگلرینه اذن ایستدی. رسول اکرم حضرتلری دخی حبش دیارینه کوچمگلرینه اذن ویردی اصحاب کرام ایکی دفعه اورابه هجرت ایتدیلر. اولنجی دفعه ده اون بر کیشی دورت دورت ایدی ایکنجی دفعه ده ۷۲ کیشی و ۱۲ عورت ایدی بونلار حضرت رسولك مدینه یه کوچمگنی خبر دوتونجه یه قدر اوراده قالدیلر.

حضرت رسوله و صحابه کرامنه آرتق اذیت یتورنلرک باشلوجه سی بنی امیه ایدی اونلارک نائل اولدقلاری شرفه حسد ایدوب مکه ریاستی اوزرنده رقابتده ایدیلر. او حضرتك نیوتی سایه سنده بنی هاشمك شرفی دخیده آرتیق خوفندن صبر و تحمللری کسيلمش ایدی عربك جهالتندن استفاده ایدوب بنی هاشمدن دخی بعض شخصلری «محمد بزیم آباء و اجدادمزك دیننی تحقیر ایدیر» دیه اوزلرینه شریک ایتمشدیلر و بوتعصب و رقابتك نمره سی ایلروده ده دین اسلامه بیولک ضررلر یتورمشدر که اوزیرنده ذکر اولنه جقدر.

﴿ حمزه ايله عمر حضرتلرينك اسلامي قبول ايتمه لرى ﴾

رسول اکرم حضرتلرى تبليغ امرينده دوام ايتمگنده ايدى مشرکار دخى او حضرته و اونك تابعلرينه اذيت يتورمگنده دوام ايدى بوردیلر حضرت رسول بعثتک آلتنجى سنه سى اوللارنده برگون صفاداغنى اوزرنده دورمش ايدى ابو جهل اورادن کيچر کن او حضرته نالايق سوزلر سويلدى رسول اکرمک عموسى حضرت حمزه بواحوالاتنى ايشيدر کن قلبى دوام ايتمىوب ابو جهلى کعبه ايجروسنده سويدى و باشنى دخى ياردى صگره گلوب اخواتنى حضرت رسوله عرض ايتدى. حضرت بويوردى که «بنيم قلبم او وقت شفا ياب اولار که سن ايمان ايدمى سگ.» حضرت حمزه اوراده ايمانه داخل اولدى مشرکار حضرت حمزه نك ايمانه داخل اولمقنى گوروب بوايشک ايلرولمه سندن آرتق خوف ايتديلر. و محمد عليه السلامى قتله يتورمک فکرينه دوشديار هيچ کس بوايشه اقدام ايدمىوب عمر قلنجى کوتوروب او حضرتک قتلنه عازم اولدى يولده کيدر کن باجيسنک دخى ايمان ايتمگنى ايشيدوب آرتق حد تلندى اولجه باجيسنى اولدورمک قضديه اونك ايوينه گيتدى همشيره سى قرآن او قومغه مشغول ايدى حضرت عمر (سبح الله ما فى السموات) آيه سى ايشيدوب بر خيلى دوشوندى بوسوره لرك الله گلامى اولديغنى بيلوب حضرت رسولک خدمتنه مشرف اولدى و قرخنجى اشخص اوله رق شرف اسلامه داخل اولدى. رسول اکرم حضرتارى عمرک اسلامه داخل اولديغندن صولک درجه ده خوشحال اولدى او وقتنه جن نمازى اصحابى ايله خلوتده قیلارديلر حضرت عمرک اصرارى ايله آشکارا عبادت ايتمگه باشلاديلر حضرت عمرک بويله آشکار ايمان ايتمگندن «بوايش گيت کيده باشقه لرينه ده سرايت ايدر» ديوب مشرکار مسلمانلر يله غلاقه نى قطع ايتمک ايتديلر. عموما حضرتک حاميلرى اولان بنى هاشم ايله معاملانى قطع ايتمک ايجون بر عهدنامه يازوب کعبه ايوندن

آسدیلر. بو عهدنامه نك حکمى ايکى ايلدن آرتق دوام ايتمىوب فسخ ايديامش ايسده هر ايکى طرفک عداوتى دهاده کسب شدت ايتمشدر.

﴿ خديجه کبرا ايله ابوطالبک وفاتى ﴾

بعثتک اوننجى سنه سنده حضرت رسوله ايکى يوك مصيبت بوزو بوردى برنجيسى خديجه کبرانىک وفاتى اولدى که او حضرته اولمىجى ايمان ايدوب جميع دولت و ثروتنى اونك اوغورنده و برمشدر ايکينجيسى اوچ گون صوگره اک ييوك حاميسى ابوطالب حضرتلرى ۸۷ ياشينده وفات ايدوبدر ابوطالب حضرتلرى حضرت رسولى صولک درجه ده سوومگمه، او گنا دائمى حامى اولمقله و دين اسلامک شرفنه اعتقاد ايتمگله برابر وفاتى حاله نك او حضرته ايمان ايتمه مشدر. حضرت رسول عموسنه هر بروقت اسلامک قبولنى تکليف ايدر کن «بن سنک دينکک طرفدارى اولمقله برابر آنجاق آتا بابالارمک يانته اولارکک ديتندن باشقه بردينده گيتمگدن حيا ايديرم» ديوب جواب ويريردى. آنجاق وفاتى حالنده قارداشى عباس ياننده اگلشمشدى عباس قارداشکک دوداقلارنى تيره دوب کلامه شهادتى ادا ايتمگنى گورنجه حضرت رسوله مژده ويردى و رسول اکرم دخى خوشحال اولوب (الحمد لله لذي هداك يا عم!) حمد اولسون او اللهه که سنى هدايت ايتدى اى عمو! بويوردىقلارى ده مرويدر.

خديجه کبرا حضرتلرى حضرت رسول ايله برلگده ۲۴ سنه ياشادى و اوندن اوچ اوغلى و دورت قيزى اولدى. قيزلرى زينب، کلثوم، فاطمه، رقيه و اوغلانلارى طيب، طاهر، قاسم ايدى. وفاتى حالنده خديجه کبرا ۶۴ ياشنده ايدى.

بو ايکى ذواتک دال به دال وفاتى اول حضرته پک زياده حزن و الم ويردى. او گنا گوره ده بو ايلى «عام الحزن» تسميه ايتدى. اولرکک وفاتى ايله مکه مشرکلرى فرصت تاپديلر و اول حضرته اولکنندنده زياده اذيت

بتورمگه باشلا ديلر. قريشك ظلمي اودره جه به يتديكه دشمنلري بويله رحمة گيلير ديلر حتى ابواهب شدت درجه ده دشمن اولديغى حالده قرابت غيرتى ايله او حضرته حمايت ايتمك ايستدى حضرت رسول اونك حمايه سنى رد ايتدى. مکه اهلنك بويله جفا سندن آخرده بيزار اولوب زيد بن حارثه ايله مکه دن چيقدى اولجه وائل قبيله سنه و صوگره ظائفه گيتدى ايسه اونلار دخيده زباده اذيت بتور ديلر بالاخره او حضرت گنه مکه به مراجعت ايتمگه مجبور اولدى.

بشنگى حصه

هجرت نبويه

حضرت رسول تبليغ رسالتده ثابت اولوب خلقك ايلوريني گزردى «اي جماعت! الله بيزه امر ايدبور كه او كذا عبادت ايدم سگزوه هيچ بر شيشي او كذا شريك قرار و بر ميه سگزه» دبيردى ابواهب دخى او حضرتك دالنجه گزوب «اي جماعت! بوشخص سزه امر ايدير كه اوز آتا بابا دينگزي ترك ايدم سگزه» دبيردى و هر سنه او حضرت حج موسمنده مکه شهرينك خارچنده (عكاظ) آدلانان برده چيقوب اطرافدن حجه گمان قبيله لري دعوت ايدردى بعثتك ۱۱ نجى سنه سى حج موسمنده عادتى اوزره مکه دن خارجه چيقدى عقبه يا خونلقنده يثرب) اهلندن آلتى شخصه راست گلمش آنلار دخى او حضرته ايمان ايتمش ار اونلار اوز مملكتلرينه قايتديقمده دين اسلام اوس و خزر ج قبيله لره سرايت ايتمش و بعثتك اون ايكننجى سنه سنده حج موسمنده آرالردن ۱۲ كيشى مکه به گلوب او حضرتيله گوروشمش ار بو گوروشده «بيعت نساء» دنبلن اولنجى بيعت اجرا ايدلدى. او بريسى ايلنده دخسى يتيش (مدینه منوره شهرندن عبارتدر كه اولجه آدى يثرب اولوب حضرت رسولاك هجرتندن صگره «مدینه النبی» آدلانمشدر .

اوج كيشى و ايكنى عورت گلوب عقبه برينده ملاقات ايتديلر و او حضرته بيعت ايدوب دائما اونسى جانلارى كيبى محافظه ايتمگه سوزوب ديلر. اوندن صوگره حضرت اوز صحابه لرينه يثربه گيتمك ايجون اذن و بردى اونلارده كوچمگه باشلا ديلر. محرم و صفر آيلارنده دسته دسته كوچوب گيتديلر. رسول اكرم حضرتلرينك ياتنده آنجاق حضرت على عليه السلام ايله ابوبكر حضرتلري قالدى حضرت رسولاك يثربه كى صحابه لري قريشك شام يولى اوزرنده جمع اوله قلمرنده مشر كنار خوف ايتديلر مجلسلر قوروب مشورتلر ايله ديلر هر كس برسوز سويلدى آخرده ابوجهلك و برديگى راي اوزره هر قبيله دن بر شخص گيدوب او حضرتى شهادته بتورمگه قرار و بر ديلر. معين گيجه ده حضرت رسول اوزيرنده حضرت على عليه السلامى قوبوب ابوبكر حضرتلريله برابر گيجه ايكن مکه دن خارچ اولدى و گلوب «نور» مغاره سنده گيزلنديلر. مشر كلردن قرخ نفر شخص حضرت رسولاك ايوينه هجوم ايتديلر او حضرتى ايوينه تا به بيلم يوب حضرت على نى اونك يرنده گورنده شاشديلر حضرت ابوبكر ك ايوينه گيدوب اوراده ده اونلارى تا بما ديقده مکه دن خارچ اولدقلا ريني يقين ايتديلر مکه خلقى حضرت رسولاك مکه دن چيقمغينى بيلوب «هر كيم محمدى تا يوب گتوررسه يوز دوه و يريله جگر» ديه هر طرفه اعلان ايتديلر مشر كلر او حضرتك ايزيني «نور» داغنه جن گتورديلر اوج گون آختاروب او حضرتى تا به بيلم ديلر. اوج گون صوگره ابوبكر حضرتلرينك غلامى عبدالله اوج دوه گتوروب اورادن مدینه به طرف غازم اولديلر. حضرت رسولاك مکه دن چيقدى قنى ايشتمگه يثربه اولان مسلمانلار هر گون يثربك خارچنده «حرم» ديبلن بره جبقر ديلر و سبجاق دوشه نه قدر منتظر اولورديلر. بر بازار ايرته سى گونى اول حضرتك گلمگه اولدينى گورديلر عورت و كيشى آتلو و بياده حضرتى استقبال ايتديلر. هوا چوخ سبجاق و رسول اكرم حضرتلر يده بورغون ايدى مدینه به بر ساءت

مسافه سی اولان «قبا» قریه سنده اندی، برنجه کون قالوب اوراده بر مسجد بنا ایتدیلمر و برنجی دفعه اولارق اوراده جمعه نمازی قیلدیلمر و صوگره بیوک شان و شوکتله یربه تشریف گتوردیلر. ایشته تاریخ عالمنده و مخصوصاً تاریخ اسلامده «هجرت نبویه دینان بیوک واقعه» بودر که بوندنصگره او حضرتک چکدیکی زحمات و مساعی لری سایه سنده دین اسلام آز بر وقتده فکر و خیاله کلمین برلره نشر اولندی. ایشبو هجرت نبویه دن صوگره یربک آدی «مدینه النبی» اولمش که مخفف اوله رق «مدینه» دنیلمر.

﴿مدینه ده اسلامک انتشاری﴾

رسول اکرم حضرتلری مدینه به تشریف گتوروب ابو ایوب انصاری آدلو بر فقیر کشینک ایوبنده منزل ایلدی و مدینه جماعتندن بر چوخ شخصلر دسته دسته گلوب او حضرته ایمان ایتدیلمر و او حضرت ایچون بنی نجار قبیله سنده بر مسجد و جنبنده دخی منزل بنا ایتدیلمر حبشه هجرت ایش مسلمانلار حضرت رسولک مدینه به هجرتنی ایشیدنجه مدینه به کلدیلر. مدینه اهاالیسندن اسلامه مشرف اولانلره «انصار» دیلدیگی کبی مکه اهاالیسی ده «مهاجر» تسمیه اولندی. حضرت رسول هر بر انصاری مهاجرلردن بر ذات ایله قارداش ایلدی انصار دخی مهاجری اوز نقطه لرنده شریک ایتدیلمر. و اولارلدن هیج بر شیلر بنی مضایقه ایتمزدیلر حتی دورت سنه مدتده مسلمانلارک فقیرلرکی زمانده مهاجرلرک جمیع مصارفنه انصار متحمل اولمقدن ایدیلر هجرتک دوردنجه سنه سی بنی نضیر یهودیلرندن اللربنه کیچن برچوق اموالی حضرت رسول فقط مهاجرلره و یرمک ایستدی و انصاره متوج اولوب «ایسترسگز» بومالی مهاجرلره و یرک تا اولار سزک نفقه گزده دخی شریک اولماسونلر یا اینکته آرا گزده بولهلم گنه سزیه شریک اولسوز» بویوردیلمده انصار «بو ماللریده مهاجرلره و یرک و بزیم ماللردننده نه قدر

ایسترسگز مضایقه ایتمهریک» دییوب جواب و بردیلمر حضرت رسول اولارک حقنده خیر دعا ایتدی.

بوصورتله دین اسلام مدینه ده انتشاره باشلادی اهل اسلام قوت تابدی. مکه مشرکاری مدینه ده دین اسلامک شام بوللمری اوزرنده بویه قوتلنمگنی گوروب دائما اندیشه ده ایدیلر. و او حضرتک هجرتدن صگره قریشک عداوتی دهاده شدتلندی. بر طرفدنده مدینه جوارنده بولنان یهود قوملردن او حضرته ظاهرده ایمان گتورمکه برابر منافق طریقله برچوق ضررلریتوردیلر. مکه مشرکارک مسلمانلاره قارشو ایتدیلمرکی ظلم و جفالردن اصحاب کرام تنگه گلوب محاربه ایتمک ایچون او حضرتدن اذن ایستیوردیلر «کفارک حقمزده کی جور و جفالرینه نه ایچون صبر ایدهلم» دیوردیلر حضرت رسول ایسه «هنوز قتاله ماذون دگلم» دیوب اوللاری اسکات ایدردی و اوللاری صبر جمبله ترغیب ایتمک ایچون یتمشه جن آیه نازل اولمشدر. مشرکارک سوء قصد و عداوتلری شدت ایتمکه اصحاب کرامه مقاتله و مدافعه به مساعدده و یریلدی و بو باره ده اولمچی اوله رق «ان الذین یقاتلو بانهم ظلموا وان الله علی نصرهم لبقدر» آیت کریمه سی نازل اولمشدر. که (مشرکار طرفندن مقاتله ایدیلر کسلر مظلوم اولدیلمری ایچون اولر گنده مشرکاره قارشو مقاتله ایتمه لرینه اذن و یریلدی الله تعالی اوللره کومک ایتمکه قادردر) دیمگدر. بو جهته رسول اکرم حضرتلری و صحابه کرام مقاتله و مدافعه به باشلادیلر دعوا ایتمک ایچون شروط آیه نی نظر اعتباره آلمغه قرار و بردیلمر:

- ۱) مکه مشرکاری مسلمانلاریله عداوت ایتدیلمری ایچون اوللاریله او وقتنه جن دعوا ایتمک که یا مکه فتح اولسون و یا اینکته آرالارنده رمصالحه واقع اولسون.
- ۲) قونشو یهودیلر خیانت ایتدیلمری صورتده اوللاردن امین اولمق ایچون یا نفی و یا قتال ایتمک.

(۳) عربك باشقا قىيىلەننن مسلمانلارغا دعوا ايدىندە ومكە مشركلرىنە كومك اولاندى اونلارنى اسلامە داخل ايدىنچە بە دك دعوا ايتمك .

(۴) اهل كىتابدىن مسلمانلارغا دعوا ايدىندە اونلارغا، يا اسلام اولمق ويا جزىە و بىرەنەجن دعوا ايتمك.

(۵) هر كس مسلمان اولسا جانى ومالى اماندە اولمق.

مذکور شرطلار اوزره آز بىر مدت بىر چوق دعوالار واقع اولمشدر حضرت رسولك اوزى ۲۷ دعوا دە حاضر بولنمشد، مشهور غزوه لردن بدره احد، خندق، فتح مکه و تبوك غزوه سىدر. *

بدر غزوه سى

قربانلار مسلمانلارغا دائما عبادت كوستروب مسلمانلارغا قىل ايتمكە حاضر نىمە ايدىلار. مسلمانلار دە بو احوالاتنى بىلوب هجرتك ايكىنچى سنە سى ابوسفیانك رىاستى آلتىندە شامدىن مکه يە قاينان بيوك بردستە كاروان اهلنە هجوم ايتەك ايتىدىلار. حضرت رسول اوچ بوزايگرمى ايشى الە بدر بىرنە قىرىش كاروانك قىاقنە چىقىدى. ابوسفیان احوالاتدىن خىردوتونچە مکه دن استمداد ايتمكە ابوجهانك قومانداسى آلتىندە مېن كېشى ابوسفیانك كومكەنە كوندىرىلدى. اشبو اولنجى تشكىل اولنمش اسلام اوردوسى ايجندە يتمش دوە واوچ آتلارنى وار ايدى مشركلرك قوشونىندە ايسە ۷ بوزآت و ۷ بوز دوە موجود ايدى.

بدر بىرنە بيوك بىر محاربه اولدى. لىكن نە غرىب بىرە محاربه و تماشا ايدىكە ابوعزىز بن عمر قىرىش اوردوسىك بىر نىچى بايراقدارى وقارداشى

(۶) غزوه - رسول كرم حضرتلارنىك بالذات اوزلارنىك تشريفى اولدىقى دعوالره دىيلور. اوزلارنىك تشريفلى اولمايوب صحابهلردن بىرىنىك قومانداسىلە اولان دعوالره «سرىه» دىيلور.

مصعب بن عمر حضرتلارنى مهاجرنىك سىنچاقدارى ايدى. قىرىش اوردوسىك سائر اشراف ورؤسالىلە دخى مهاجرنىك اكثرى اوزاق يقىن هرته ايسە هب بىكديگرىنىك اقرباسى ايدى. اوچمەلە دن ابوبىگر حضرتلارنىك اولغلى عبدالله اسلام اوردوسىك آراسىندە وديگر اولغلى عبدالرحمن دخى مشركار ميانقىندە ايدى. رسول كرم حضرتلارنىك عموسى عباس مشركار ايلە بىر-بىر واونك بە بيوك قارداشى حضرت حمزه اسلام اوردوسىك ايجندە ايدى. حضرت على عليه السلام صف حىر بىدە بيوك قارداشى عقىل ايلە قارشو دور مەشى خلاصە اوزاق و باقىن هرته ايسە مشركلرك اكثرى مهاجرلارغا قارداش، عمو و دوائى زاده لار ايدىلار. عربلار مجرد قوميت غىرتىلە جىنت ايدىر كىن بويە بىر قىسىم و قىيىلەن اولان بىر چوق خلىقك ايكى فرقه اولوبدە بىر بىرلر بىنە قارشو صف باغلايوب دورمەلرى انسانى حىرته سالىر و بورادە بىر قورۇ مەنوبە اولغاسى خاطرە كىيور چوق شىدتلو بىر محاربه باشلاندى. قىرىش طىرقىدىن مېيدان مبارزە يە چىقبوب مبارزە ايستە بىلدىكى حالىندە انصاردىن كوندىرىن كىلر يە مبارزە ايتىوب مهاجرلردىن كوندىرىلمەسنى طاب ايدىر دىلار. * (۶) بو محاربه دە اوردو رىيسى اولان ابوجهل يتمش باشىندە اولدىقى حالىندە صوك درجە دە فداكارلىق ايدى بوردى. قىل اولدىقى حالىندە كىفر و ضالاندىن كىنە ال چكە يوب اوز قاتلى اولان ابن مسعود: «مجمدە سوبە كىنە ايمدى بىر قىسىر اونك دشمنى

(۶) زىرا مکه دە رسم اولدىقى اوزره اشراف مکه و قىرىش اهللى اوزلارى تجارت ايلە مشغول اولوب فلاحاق و جىنتىلىك صنعنى اوللارنىك غلاملار بىسە مخضوص ايدى. اى كى گوره جىنتىلىك صنعنە و اوللارنىك اهلنە - قارىت نظرىلە باقىردىلار. مدينە اهلنىك چوقىسى جىنتىلىككە مشغول اولدىقلىرى ايجى-بون قىرىش طائفەسى اوللارغا يە مبارزە ايتمە كى اوزلر بىنە غارى حساب ايدىوب مهاجر لردن مبارزە ايتىوردىلار.

ایندیم ایمدی ایسه دشمنلیگم برفات دها آرتدی، دیسوب رسول اکرمه خبر گوندردی. ابو جهلک اولمهسی ایله مشرکار آراسنه بیوک بیر قورقو دوشدی و فراره بوز قوبدیلر.

۲

خلاصه بومحاربهده اسلاملار غالب اولوب مشرکار مغلوب اولدی. عموم صحابه کرام خاصه حضرت حمزه و حضرت علی علیه السلام بو دعواده بیوک بیر شجاعت گوندردیلر، بو دعواده اسلام اهلندن ۱۴ شخص شهید اولدی، ۶ نفر مهاجردن و ۸ شخص انصاردن ایدی. قریشک مقتوللری ایسه یتیمش نفر اولوب ایگرمی دوردی قریشک اشراف و رؤسایندن ایدی. و یتیمش نفریده اسیردوشدی رسول اکرم حضرتلری عادتی اوزره اسیرلریله نه بولده معامله اولنمهسی بارهده مشورت ایتمدی صحابه لرден بر بارهسی اونلارک هاموسنک قتل اولنمهسنه رای ویردی رسول اکرم ایسه رحم و مروتنه سیمیمیوب بدل عوضنده اونلاری آزاد ایتمگی مقرر ایتمدی او گنا گورده اسیرلردن مقتدر اولانلار بدل مقابلنده بورا قیلدی. مقتدر اولمایانلارک بر قسمی دخی انصاردن اولر اوشاقه او قومق و یازمق او گرتمک شرطیله و بر قسمیده مجانا آزاد اولندی. بو واسطه ایله مدینه اهلی آراسنده یازی صنعتی آرتق انتشار تاپدی، اسیرلرک ایچینده حضرت رسواک عموسی عباس و عوسی اوغلی عقب حضرتلری دخی وارا ایدی که اسیردوشندن گره اسلامه مشرف اولدیلر. مسلمانلارک بویله موفقیتلری مکدهده ابولهبک قولاغنه یتششجه برهفته ایچینده غصه سندن فوت اولدی.

بومحاربه هجرتک ایکینجی سنهسی رمضان آینده واقع اولدی و بو رمضانده بر آی اوروج دوتمق و فطره و یرمک و عید نمازی قینماق وز کواة و یرمک مسلمانلاره واجب اولدی. بو سنهده مسلمانلار بیت المقدس عوضنه

کعبه نی قبله اخذ ایتمگه مامور اولدیلر و بوسنده حضرت علی علیه السلام دخی فاطمه زهرا علیها السلامی تزویج ایتمدی.

احد غزوهسی

قریش قبیلهسی بدر دعواسنده کی مغلوبیتک آجینسی جیقارتمق ایچون بیوک براهتمام ایله اطراف و اکنافدن قوشون یغماقنه باشلادیلر. بر سنه صگره اوچ میندن زیاده قوشون تدارک ایلوب ابوسفیانک قومانداسی آلتنده مسلمانلارک اوزرینه گوندردیلر. ایچارینده بدی یوز زرهللی و ایکی یوز آتلو وار ایدی. بوخبر مدینهیه یتششجه حضرت رسول مدینه تک داخلنده دیانماقلارنی صلاح گوردیسه عبدالله بن ابی کبی شخصلرک و بر باره اصحاب کرامک قارشو قارشویه دعوا ایتمگه اصرارلرندن ناشی مین کشی ایله مدینهدن حضرت خارج اولدی. واحد داغک اطرافنده اوردولر مقابله ایتمدیلر. عبدالله بن ابی مشرکارک عددنی چوق کوروب اوچ یوز نفر اوز تابعلریله برابر مدینهیه قایتدیلر. حضرت رسواک اوردوستنه آنجاق بدی کشی قالدی حضرت رسول اوز قوشونندن اللی تیرانداز آبروب بر بوغازه قوبدی و اورادن اصلا آیریلما مارینی امر ایتمدی. بیوک بر هجوم ایله قریشک قوشوننی داغتمشدیلر. آنجاق تیراندازلر مال و غنیمت گوتورمک ایچون یرارندن اسلام اوردوستنه ملحق اولمق ایستدیلر. اسلام قوشوننی فرق ایتمیوب بونلاره طرف متوجه اولان تیراندازلر ایله بر برلرینی قیرمغه باشلادیلر. خالد بن ولید مشرکارک بوزولمش قوشونلارینی جمع ایلوب مسلمانلارک اوزرینه هجوم ایتمدیلر، ابوسفیانک عورتی هند باشقه عورتلریله برابر بدر دعواسنده کی کبی گنه مشرکلری قتاله تحریر و ترغیب ایبردیلر بودفعه اسلام قوشوننی بوزیلوب حضرت رسواک مبارک دوداغی و یوزی بارالاندی و بر دیشی سیندی ایسه گنه آخرده مظفریت اسلام طرفنده اولوب مشرکار

مغلوب حالده قابديبار. بود عواده مشرڪل طرفدن اوتوز نفره جن مقتول اولمقله مسلمانلاردن يتمش نفر شهيد اولمشدى اوجمله دن حضرت رسولك عموسى حمزه حضرت تارى درجه شهادته يتشدى. (روايتہ گوره هند حمزه عليه السلامك شهيد اولديغنى گورنجه جگرينى جيقاروب آچيقندن چينه مشدر.) وبوسنده خمرا ايچمك وقمار اويناماق حرام اولدى. وحضرت عليبنك فاطمه زهران امام حسن اوغلى تولد ايتدى وهجرتك دوردينجى سنه سنده كيار اصحابدن سلمان فارسى حضرت تارى اسلامه مشرف اولمشد.

خندق غزوهسى

خندق غزوهسى هجرتك بشنجى بيانده واقع اولدى. احد دعواستنده يهوديلردن بنى نضير طائفهسى قريش ايله برلشمه لاردن اوتوى محاربه دن صكره مدينه دن قوولامشديلر. بونلارك تشويقي ايله قريشك رئيسى ابوسفيان دورت مين نفر قوشون جمع ايدوب اطرافدن يهودياريله برابر اون مين كشيدين عبارت بر اوردوت ترتيب ويردى. بواحوالاتدن حضرت رسول خبير دوتوب اصحاب كرام ايله مشورت ايتدى. سلمان فارسى حضرت تارينك رائي اوز مدينه شهرينك اطرافنه خندق قوزديلار، مشرڪلك اوردوسى گلوب عربستانده هنوز عادت اولممه مشر خندقى توروب حيران قالديلر. شهرك اطرافنى نه قور دولانديبار ايسه آنجق عمروبن عبود خندقى كيجمكله حضرت على عليه السلامك ذوالفقارينه دوچار اولوب ايكر پارچه اولدى. بوسنده يهود طائفه سندن مسلمانلاريله متفق اولان بنى قريظه طائفهسى عهده ليرنى سيندوب مشرڪلاريله برلشديلر اون يش گون مسلمانلار حاضرمده قالديلر گيت كپده قحطلك آرتدى. لكن بو حالده قريش ايله يهوديلر آراسنه نفرقه ده شمكله اوللارك آراسنده اختلاف ظهور ايتدى اوراده قاله ييله سى ار هر كس داغياوب اوز يرارينه كبتديبار. اسلام اهلى سلامت قوروردى. رسول اكرم حضرت تارى اصحابنه خطابنده بوندن صوگره قريش سرك اوزر آزه گامز شمعى ثوبت سزه يتشدى. بو يوردى.

خندق محاربهسى بويله گوزل نتيجه ايله كيجمدهسى اهل اسلامه بر ميدان آچدى. هر طرفه دعوتجبار گوندريلدى عرب طائفه لرى دستدسته گلوب دين اسلامه داخل اولورديلر. بونك اوزرينه ملت اسلام گوندن گونه آرتمه باشلادى.

دعوت عموسى

حضرت رسول كافه ناسه مبعوث اولديغنى ايچون هجرتك بدنجى سنه سنده اطرافنه اولان پادشاهلارى دين اسلامه دعوت ايتمك ايچون ۶ قطعه دعوت نامه لار يازيلدى وهر شريفياه امضا اولنوب سفيرار واسطه سيله گوندريلدى (۱) حبش پادشاهنه كنه نجاشى ديلمگه معروفدر. حبش شاهى اوراده بولنان جعفر بن ابى طالبك حضورنده دين اسلامه مشرف اولدى (۲). مصر حكمدارى اولان (مقوقسه) اودخى حضرتاه برچوق هديه لار گوندردى كه حضرتك (ماريه) نامنده كنجيزى دخى او هديه لار جمله سندن ايتدى و اونن ابراهيم آدلو بر اوغلى اولدى (۳) شرقى روما ايمه پراطورى (هرقل) هرقل دخى كمال احتراميان اوحضرتاه بر طاقه هديه لار گوندردى. (۴) بلقا ملكى (حارت بن شمره) كه كنديسى روم قيصرى طرفندن شامده بولنن عربان اوزرينه والى اولديغى حالده نامه همايونى بر توب يره آتدى وندالايق سوزلار سويلدى چوق كيجمديكه اونك مملكتنى اسلام ايله يتشدى (۵) نچديبارنده (بمامه) مائكنه (۶) ايران شاهى (خسرور پرويزه) گوندردى كسرى حد ايتدى نامه همايونى بر توب يره آتدى صكره يمن واليسى اولان (بازان) يازديكده نبوت ادعاسنى ايدن شخصى اونك حضورته گوندر سور. بازانده ايكي نفر شخص حضرتك خدمتنه گوندروب كسرانك اميرنى مكنوبياه اوتوردى. بيلديردى رسول اكرم گمان مامورلره خطابنده بو كيجه پرويزى اوغلى شيرويه اولدوردى قريبا ايران مملكتنى اسلام ايله يتمه جگير يازانه

سویله یگنر ایمان گتورسون . دیدی . مامورلر صنعایه یتشدیگده بر نچه گون صگره بو احوالاتک حقیقتی معلوم اولمقله (بازان) اوز آدم لرله برابر اسلامه داخل اولدیلر و حضرت رسول طرفندن اوز والیلگنده باقی قوبولدی .

﴿ حضرت رسولک عمره سه ﴾

حجرتک آلتنجی ایلی ذی القعدة آینده حضرت رسول مین بش یوز اصحاب کرام ایله کعبه معظمه نی طواف نیتی ایله مکه مکرمه به عزیمت بوبوردی « حدیبیه » برینه یتیشنده قریش بعض عرب قبیله لر نی جمع ایلوب دعوایه حاضر لاشدیلر . اسلام قوشونسی دعوا نیتله یوله چیقما دیقلاریندن اوزر لر نده بالکنز بر قلیج لری وار ایدی . بونگله برابر اصحاب کرام مقاتله به حاضر دورمشدیلر . بالاخره ایش صاحبه منجر اولدی . حضرت رسول دخی بر طاقم حکیمانه فکراره مبنی صلحه رضا ویردی و هر ایکی طرف دن شروط آتیه اوزره اون ایلك مدته سلحنامه ترتیب ویریلدی . صلحنامه ده درج اولونمش شرطلر بونلاردور :

۱) مسلمانلارک طوافی گله جک ایله قاله ق . ۲) حج زماننده مسلمانلار کعبه نی زیارت ایدن وقت مشرکار اوج گون مکه دن چیقعه ق . ۳) اسلام طرفندن قریشلره کیچنلر قبول اولنماق اما قریش دن اسلام طرفنه کیچنلر قبول اولونماق . و بو معاهده اوزره خزاعه قبیله سی مسلمانلارک عهد و امانته و بنی بکر قبیله سی مشرکارک امانته داخل اولدیلر . و بو معاهده به « حدیبیه معاهده سی » دنیلور ، حدیبیه دو قوشنده مسلمانلاره ضرر یتورمک قصدیله خیبر قلعه سینی ده فتح قیلدیلر اوراده حضرت علی علیه السلامک چوق بیوک آتار شجاعتی کوریلدی .

حجرتک بدنجی سنه سی ذی القعدة آینده حضرت رسول طواف نیتله

مکه به عزیمت ایندی عورت اوشاقلاردن باشقه یاننده ایکی مین نفر اصحابی وار ایدی . قریش طائفه سی مکه دن خارج اولدیلر . مسلمانلار اوج گون مکه ده قالدیقندن سو گره مدینه به قایتدیلر .

حجرتک سکزنجی ییلنده اشراف قریشدن اوج کشی ایمانه گلدیلر : برنجی « خلد بن ولید » که احد دعوا سنده مشرکار آراسنده بیوک بر شجاعت و مهارت گوترمشیدی . ایکنجی « عثمان بن ابی طاحه » که کعبه تک برده داری ایدی اوچنجیسی « عمرو بن عاص » ایدی .

﴿ فتح مکه ﴾

حدیبیه مصالحه سندن صگره حجرتک سکزنجی سنه سنده بکر قبیله سی رؤسای قریشدن بعضلری ایله غفلتا خزاعه قبیله سنه هجوم ایتدیلر . و ایگرمی بدی کشیلرینی اولدیردیلر . « حدیبیه معاهده سی » موجینجه بنی خزاعه مسلمانلارک امانته اولدیقلاری ایچون حضرت رسوله بو احوالاتی خبر گوندروب استمداد ایتدیلر . حضرت رسوله مشرکاره یابنی خزاعه تک مقتوللر تک قان بهاسنی ویرمگی و یابنی بکر قبیله سنی حمایه ایتمگ لرینی خبر گوندردی . مشرکار عهد لرینی سندیروب هیچ برینه راضی اولمادیلر . رسول اکرم حضرتلری رمضان اولنده اهل اسلامک دعوایه حاضر لانا سنی امر ایندی اون مین قدر اسلام قوشوننی جمع اولدی ایکی مین دخی بولده اسلام قوشونته مایحق اولوب اون ایکی مین نفر اولدیلر . خزاعه قبیله سی مکه یوللرینی دوتمش اولدقلریندن مشرکار مدینه دن خیردوته موبوردیلر . اوردوی همایون خبر سیز گلوب مکه تک یاقوننده « مر الظهران » آدلو یرده دوشدیلر گیجه اون مین یرده اود یاندیردیلر . قریش بوننی گورنجه تشویشه دوشدیلر رئیس لری ابوسفیان خبر آلمق ایچون قبیله چیقدی . اسلام قوشونک قره غولته راست گلوب اسپر دوشدی . عباس حضرتلری اونسی حضرت رسولک حضورینه گتوردی . عمر حضرتلری اونسی اوراده قتلنه یتورمک

ایستاده دیده ده حضرت رسول مانع اولدی. ابوسفیان اسلامه گلدی. حضرت رسول ابوسفیانه بو بوردیکه گوردیکنی گبدوب مشرکاره سوبله سون و سلاح گوتورمین اری، مسجد الحرامه بناه آپازانلر و اوز ابوارنده اگلدنلر و ابوسفیانک ابویه گیرتلر امانده اولاجقلرینی مشرکاره خبر و برسون. صحیح وقتی حضرت رسول بش من نفر اوردوی همایوندن آبروب مکه نك دورت طرفندن ایچرو داخل اولمقی امر بو بوردی. قریش طرفندن تعرض اولنه ادیچه دعوا اولنمامه سنی امر ایتمدی هیچ بیر طرفدن مقابله اولمادی ایسه ده ابوجهلک اوغلی عکرمه جمع ایتمدیگی عسکر ایله خالد بن ولیدک دسته سه راست گلوب محاربه به باشلامشدر ایکی کیشی شهید اولمقله برابر دیلان نصیحتلره قولاغ آسمادیتی ایچون خالد بن ولید اون اوج کیشلرینی قتله ی تورمکله باقیسنی داغتمه شد.

اسلام اوردوسی هر طرفدن والله کیراه دیبه رک مکه به داخل اولدیلر حضرت رسول مکه مکرمه به داخل اولنجه دوه اوزرنده بو نعمت عظامانک شکرینی برینه ی تورمک ایچون اوقیر اگلدیکه مبارک باشی دوه نك جوازینه یئیشدی. تا گلوب اسلام بایراغی ووریلان برده حضرت رسول انوب چادرده بر آزا استراحت ایتمدی. لشبو موفقیته رمضان آیتک ایگرمیسی جمعه گوننده واقع اولدی.

﴿ ایشک اسلامه مشرف اولماسی ﴾

حضرت رسول چادر استراحتدن (انا فتحنا) سورده سنی اوقویه اوقویه کعبه معطبه طرف روان اولدی. بیدی دفعه کعبه نی طواف ایتمدی کعبه ده یولتان اوج بو ز آلمش بیتی بیت الله دن چقاروب قبرمه امر ایتمدی. بیت الله بشاردن تظهر اولندی. حضرت کعبه به داخل اولوب مقام ابراهیمده ایکی رکعت نماز قیلدی. جماعتده حضرتنی احاطه ایلوب هر طرفدن گوزارینی

او حضرته تیکمشدیلر. منتظر ایدیار که قریشلری نه طور جزالرینه ی توره جگدر. حضرت بوزینی قریشلره طرف دو توب دیدی «ای قریش جماعتی صر نه کمان ایدیرسکنز، بن سز گله نه طور رفتار ایده جگم» اولار دیدیلر «کریم شخص سك اوز کر مگله رفتار ایده رسك» حضرت بو بوردی «هامو گزی آزاد ایدیرم امنده سگزه» صکره بو بوردی «ای قریش جماعتی الله تعالی سزک آرا گزدن جاهلیت عادتلر گزی و آتا باپلر گزیه فخر ایتمگی گوتوردی خلایق هاموسی آدم اولادیلر و آدمده تو براقدن خلق اولنوبسدر سزک آرا گزدن عزیز و کرامی اولانلار گز آنجاق برهیز کارلار گز اولاجقدر «قریشلر او حضرته بیعت ایتمگه باشلیوب دسته دسته گلوب بیعت ایدیردیلر بعض شخصلر که حضرتک یاته گلنده تره بوردی حضرت اولاره بو بوردی «قورخمایک من سلطان د گلم مده قریش دن بر عورتک اوغلی یم که قدید» بیه ردی». حضرت رسواک قورقوسندن مکه دن قاچمش مشرکار او حضرتک بویه مرحمتاته رفتارینی ایشیدینجه گلوب اولاره بیعت ایدیار. آیشبار قورتاروب صکره عورتلر بیعت ایتمگه باشلادیلر. رسول اکرم مشرکارک جمع جاهلیت عادتلرینی وقان دعوالرینی باطل ایتمدی آنجاق زمزمک سقاینتی عبدالطلب اولادندن عباسده باقی قوبیدی.

گون اورتا وقتی بلال حضرتلری کعبه نك اوسته جیقوب اذان محمدی اوقودی. قریشی حیرت بورودی صباح ایکن بوراده اوج بو ز آلتش بنگ آدینه ستایش اولنار کن گون اورتا وقتی برویگانه اولان الله تعالی آدینه تکبیر صداسی اوجالیدی. بو وجهله او گون مسلمه نلارک قایلرینه بیوک بیر سرور یئیشدی. عید فطره آلتی گون رسول اکرم حضرتلری مکه نك اطرافنده اولان قبیله لر آراسنده بولنان «منات» «عزی» «سواع» بتلری قیروب خراب ایتمک

(^{*}) قدید گونشده قورودلش اته دنیلور .

ایچون شخصلر گوندردی. بووجهله حجاز ولایتی بتلرک سناشدن خلاص ایتدی برنجه گوندنصو گره حضرت رسول اوز طرفندن مکه یه بروالی تعیین ایدوب اوزی مدینه به تشریف گتوردی. و صکره بگی ایمان ایدن کبار قریش دن جو قوسی دخی مدینه یه کوچدیلر.

هجرتک دو قوزنجی سنه سنه حضرت رسول بعض شام حکمدار لرینه ده دعوتنامه لر گوندرمکله بر باره سی اسلامه گلمشله. اوجهله دن غسانیلردن حبله بن ایهم در که بلقاده حکمران ایدی.

تبوک غزوه سی

شامده بولنان روملر طرفندن او طرفلرک عربلرینی اهل اسلامه قارشو تشویق اولنماسی و شرقی روما امپراطورینک امریه شامده بیوک بر قوشون ترتیب اولندیغی خبری حضرت رسوله یتیشدی. اونلا یله مقابله ایتمک ایچون شام کبی اوزاق بر سفره قوشون بریتمک بیوک تدار که احتیاجی وار ایدی. او کتا گوره بیت المالد کفایه قدری مکنت اولما دیقندن حضرت رسول طرفندن اصحاب کرامه هر کس قومه سی قدر حمایت ایتمک لری تکلیف اولندی. صحابه کرام دین اسلامک بولنده هیچ بروقت جانلارنی و ماللارنی مضایقه ایتمک لری عادت لری اوزره بودفعه ده اسلام اوردوسنه بیوک بر معاونت ایتدیلر. عثمان بن عفان حضرتلری مین دینار * و جمیع مایحتاجیله اوج بوز دوه و اللی آت و پردی ابو بکر حضرتلری جمیع مالنی و پردی که دورت مین دیناردن عبارت ایدی. حضرت رسولک «آیا عائله ک ایچون بر شیشی ذخیره ایدوب سنی» سوائته جو ابا ابو بکر حضرتلری «اونلار ایچون آنجاق الله و اونک رسولنی ساقلامیشم. دیندی نصف مالنی بدل ایتدی. عبدالرحمن بن عوف. طلحه و عباس حضرتلری دخی بیوک بر همت ایتدیلر. و عورتلر اوز زینتلرنی

(*) تخمینا بر منقال قزبل در.

گوندر دیلر. اونوز مین قوشون جمع اولدی. حضرت علی علیه السلامی مدینه ده اهل یتک محافظه سی ایچون قویوب اوردوی همایون یله روانه اولدیلر شام بولنک یاریسینه قدر گیتدیلر. (تبوک) آدلو بره یتیشدیلر. اسلام قوشونک مهابتی اطرافنی دوتدی. شرق امپراطور لغنه قارشو گیدیلمه سی عالی دهشته سالدی. دشمن طرفندن بر حرکت گورینمندی.

مصر یا قوتده (ایله) حکومتی بیلده اوج بوز قزبل. شامده (جریبا) و (اذراخ) شهرلرینک اهالی بیلده بوز قزبل و گنه باشقه کوچک حکمدارلردن بعضی سی هر بیلده بر مقدار جزیه ویرمکله اسلامه نابیح اولوب عهد و امانلرینه داخل اولدیلر. او وقتلرده شامده طاعون اولدیقندن و دشمن طرفندن بر مقابله گورینمکدن اوردوی همایون قایتدی. بو واقعه هجرتک در قوزنجی سنه سنده واقع اولدی.

حجة الوداع

هجرتک اوننجی بیلنده رسول اکرم حضرتلری حج شریف یتیله مکه مکرمه یه گیده چکنی اعلان ایتدی. اطرافدن حاجیلر جمع اولدقه باشلادیلر. یتیش مین حاجی جمع اولدی بویله بیوک بر قافله ایله مکه یه طرف عزیمت ایتدیلر. اطرافدن گیلن قافلله لرده مکه ده او حضرتنه ملحق اولدیلر. بوز ایگرمی میندن زیاده مسلمانلار جمع اولدی. ذی الحجته ک دو قوزنجی گونی مؤزر بر خطبه او قوددی. و جاهلیت دن قالمه بعض عادت لری و فان دعوالرنی باطل ایتدی و مسلمانلار بر بر لر یله قارداشلق و وظیفه سنی دائما برینه شورمه لرنی توصیه بووردی و هیچ بر وقت قارداشک قانی و مالی بر بر لرینه حلال اولماسنی. ار و عورتک آراسنده اولان حقلرنی و دائما عدالت و حقانیتک ملاحظه ایدیله سینی بیان قیلدی و هامو آدم اولادی اولدیننی ایچون بر بر لرینه تفاخر ایدمه میوب عزیزو کرامیلری آنجاق عدالت و تقوی اوزره اولانلاری

اولدېمته اشاره بويوردى وعرفه گونى نازل اولان (اليوم اكملت لكم دينكم الخ.) (يعنى بوگون سزك دېنگىزى كامل، نعمتى سزاره تمام ايندىم ودين اسلامى سزك ايجون دين قرار وبردېم) آيه شريفه سنى او قودى حضرت رسول بو آيه شريفه نى او قوبوب جماعته خطابا: «اشبو آيه شريفه دن آگلاشيلديفنه گوره بن سزك آرا گزىدن تيزلكيله گېسه جگم. آيا بن سزه احكام اسلاميه نى يتوردېمى؟» سويلدى هامو بر به بردن بلى! يار رسول الله ديديلر. حضرت «شاهد اول اى ربه» ديوبوب جماعته خطابا: «سزده گرك بو نعمت عظمانك قدرينى بيلوب اوز نفسگىزى او گنا تابع قىلا سگىز و بو نعمتگ شكرينى ده يرينه يتوره سگىز» بويورديلر. اعمال حجى تمام ايدندن سگره كعبه معظمه نى وداع ايدوب مدينه به روانه اولديلر. غدیر خم محانه يتيشنده دوشديار ورسول اكرم حضرتلرى، حضرت على عليه السلامك الندن دوتوب (من كنت مولاه فهذا على مولاه اللهم وال من والاه الخ). يعنى: «هر كسك من مولايم حضرت على اونك مولا سيدر پروردكار دوست دوت او شخصيكه حضرت علينى دوست دوتار و دشمن دوت او شخصيكه اونى دشمن دوتار، دشمنى ذابل و دوستنه كومك ايله» بويوردى. صحابه كرام ولايت رتبه سنه يتيشمه سى باره سنده حضرت على عليه السلامى تبريك ايتديلر. او گنا گوره ده او حضرته شاه ولايت ماب ديلور. حضرت رسول اورادن قالقوب مدينه به تشریف گتورديلر. بوصره ده مسيلمة بن الكذاب بمامه ده واسوده عنسى بمنده نبوت ادعائه قانقديلر. اونلارك اوزرينه قوشون گوندر يابوب اسكات اولدى. ويرجوق قبيله و حكامدارلردن اوصره ده اظهار ايمان ايتديلر.

رحلت نبي صلى الله عليه وسلم

عربك عمده تجارتنى شام ايله اولدينى ايجون او جهننى آجمق لازم گلبردى. او طرفلره گوندر يلمك ايجون بر اوردو ترتيب و بريدلى و حضرت

رسولك آزاد ايتديكى (زيدك) اوغلى (اسامه) دخى سرعسكر تعيين اولدى. بوصره ده صفر آينك آخزلر نه ياقون حضرت رسول اكرم خسته اولدى. خسته لك حالده دخى هر گون حضرت على عليه السلامه وعموسى حضرت عباسه تكيه ايدوب منجده تشریف آباراردى. وفاتنه اوج گون قالمش خسته لغى آغير لاشدى. ابوبكر حضرتلرى صحابه كرامه نماز قىلدير مق ايجون محراب امامته كيجدى، صحابه كرام جانلارندن عزيز صاقلاد بقلارى ييغمبر لر نى قباقلارنده گورمديلر مجتبلرى جوشه گلوب اوجادن آغلامغه باشلا ديلار. زحمتلرينك نتيجه سى وعمرنك ميوه سى اولان صحابه كرامك بو نوع صدای شيون و ناله لرى او حضرتك مبارك قولاغنه يتيشدى بستر مرصده استراحت ايدمه ميوب حضرت على عليه السلام ايله حضرت عباسه تكيه ايدمه رك مسجده تشریف گتوردى اوج پله دن عبارت اولان منبرك آخرنجى پله سنده اگاشوب صحابه كرامه خطابا بويوردى: «اى جماعت! بن سزك آرا گزىدن گبديرم اوبره كه سزلر كنده قابده جفگىز اورادر. بن سزك ايجون بردين و شريعت گتورميشم كه اونك گيجه سى گوندوزندن ايشيقلودر. اونده اختلاف يرى يوقدر، بندن سگره بنى اسرائيل قومى كى اختلاف ايدوب ضلالته دوشمه بك اى جماعت! من سزه حرام ايتمبورم مگر او شيبككه قرآن سزه حرام ايدوب در. و حلال ايتمه بورم مگر او شيبككه قرآن سزه حلال ايدوب در. حتى سزك آرا گزده ايكي معظم شى قوبوب گبديرم نه وقتهدك اونلاره تمسك ايدمه سگىز و اونلاردن ال چكمز سگىز ضلالته دوشمز سگىز اونلارده الله تعالى نك كتابى و بشيم عترتم دره بوقبيل وعظ ونصيحت ادا بويورانده سگره جماعته خطابا «هر كسك بنسندن مطلبى و ارايسه سوروشون و هر كسك بوينمده حقى و ارايسه اظهار ايتسون» فرمايشلرينى نيچه دفعه تكرار ايدندن سو گره او حضرته ضعف غلبه ايلدى و جماعتنى وداع ايدوب حجره سعادت

قایتدی و ابوبکر حضرتلری جماعته نماز قیلدیردی. جماعت کوچه و بازارده و مسجدده حضرت رسولک مفارقت خبرندن گوزلری باشلو گزوب دولاشیردی و حضرت رسولک احوالندن خبر دوتوردیلر. (اسامه) دخسی او حضرتک خستهلفی شدت ایتمگنی ایشیدوب اوردوسی ایله مدینهیه قایتدی و بایراغی حضرت رسولک ابویک قباغنده نصب ایتمش ایدی. تا اینکه رسول اکرم و نبی محترم حضرتلرینک روح بر فتوحی رحمت و اسعه الهیه به طرف روان اولدی خانه سعادتنده ناله و شیوهن صداسی او جالیدی. او حضرتک بویله ارتحال بویورمه لری هر کسی دهشته سالدی، اصحاب کرام شاشدیلر، دیلدری دوتولدی. حتی او حضرتک ارتحالی برپاره اشخاصه آغیر گلوب یقمبر فوت اولماز دیوب اختلاف ایدن شخصلری اسکات ایچون ابوبکر حضرتلری مسجدک قابوسنده او جاسس ایلمن سسلندی: های جماعت! هر کس محمد علیه السلامه عبادت ایدیردی بیتحقیق محمد (ص.) وفات ایتدی و هر کس که اونک تا گریسی اولان الله تعالی به عبادت ایدیردیه او همیشه لکله دیریدره دیوب (و ما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل) یعنی محمد علیه السلامده د گلدن مگر برنفر رسولدر که اونک کبی رسوللر ایلروده دخی گلوبدرلر) آیه سنی او قودی جماعت متنبه اولوب آرارلندن اختلاف رفع اولدی.

حضرت علی علیه السلام و سائر عترت طاهره او حضرتک غسل و کفینیه مشغول اولدیلر. صگره جماعت دسته دسته گلوب او حضرتته نماز قیلدیلر. و اوز خانه °) سعادتلرنده دفن اولندی. حضرت رسولک وفاتی حالنده اولادی آنجاق فاطمه زهرا عایه السلام قالمش ایدی فاطمه زهرا عایه السلام دخسی ایکی آی یاریم او حضرتدن صگره رحلت ایتمشدر.

°) حضرت رسولک خانه سعادتلری مسجدده متصل اولدیفی ایچون صگره آزاراق دیوار گوتوریلماکله هاموسی بر مسجد حکمینه کیچوبدر.

(حضرت رسولک وفاتندن صگره واقع اولان احوالات ایکنجی جلدده درج اولنوبدو اورایه رجوع اولسون).

قرآن عظیم الشان

حضرت رسول اوزیندنصو کوره مسلمانار آراسنده قوبدیفی امانتلرک بیرسی ده قرآن عظیم الشاندر که قرآن مجید ۲۳ بیلک ظرفنده هر بر مقام مخصوصده آیه-آیه نازل اولوب خصوصسی کانلر واسطه سیله یازیلمشدر. قرآن عظیم الشان او حضرتک رسالت و نبوته عمده بیوک بیر معجزه سیدر. علوم و فنون عربستانه هنوز داخل اولمادیفی حالده امی بر جماعت آراسنده امی بر شخصک بویله بر کتاب گتورمگی عادی شخصلرک وظیفه لریندن خارج برامردر.

قرآنک آیات کریمه سی اوچ قسمه بولنیور (۱) اعتقادات (۲) احکام (۳) قصه در. اعتقادات آیه لری قوری سفسطه دن عبارت اولمیوب سینیه فطرتدن آلنان سوزلردر که معتدل صورتده اعتقادات دینیه و حقایق فیه و علمیه دن عبارتدر او کتا گورده علوم و فنونک ترقیبی ایله قرآن عظیم الشانک متشابه آیه لرک معناری ظهوره چیقور و اومعنا لره عالم اولمق آنجاق او علملره راسخ اولانلارک وظیفه سیدر. احکامه گلدیکده معیشت بشریه نک جمیع احتیاجاته دائر احکام موجوددر، بوجهت ایله معیشت بشریه ایچون ترتیب ویریلن احکام و قانونلاره برمبدء ومدار اولمشدر.

قرآن کریم معنا جهتجه معجزه اولدیفی کبی نظمی ده معجزه در. زیرا حضرت رسولک زمانندن عربلر آراسنده فصاحت و بلاغت ترقی ایدوب اعلا درجه یه یتمش ایدی. و عربلر آراسنده برخیلی فصیح و بلیغ شخصلر واریدی که گوزل کلام لار و فصیح شعرلر یازوب تفاخر مقامنده کعبه ایویندن آساردیلار و الحال موجنود اولان « سبعمه معلقه » (یدی

آسيلمش ديمكدر) نامنده يدى نفر مشهور فصيح شخصلرله شعرلرى فزىل
ايله يازيله رق كعبه ايويندن آسيلمش ايدى. الكفصيحلرندن امرؤ القيس ايدى.
او كلاملارك ياتنده حضرت رسول دخى (اقتربت الساعة وانشق القمر)
سوره سنى يازديروب آسديرتدى اوفصيح شاعرلر اوزلرى اوسوزلرك اداسى
بشر قوه سندن خارج اولديفنه اقرار ايتمك درجه سنه گلدلر . و قرآن
عظيم الشان دخى (فاتو بسورة من مثله) بو قرآنك بوسوره سنك مثلنى كتورك
ديمكله جميع فصحاى عربى مقابله به دعوت ايتدى ايسه ده هيچ بر كسده
مقابله ايتمك قدرتى اوله ايوب او حضرتنه كاه ساحر وكاه شاعر ديدلر .

— صوك —

1917 3046
27 A

802 MB